

ВІСНИК № 22 2003
весна

ЕКОЛОГІЧНОЇ
АДВОКАТУРИ

У НОМЕРІ:

Довкілля для Європи	Огляд 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища “Довкілля для Європи”	5
	С. Кравченко Протокол із стратегічної екологічної оцінки і участь громадськості	7
	І. Бригадир, С. Вихрист Протокол про цивільну відповідальність та компенсацію за шкоду, спричинену в результаті транскордонного впливу промислових аварій на транскордонні води	9
	О. Білобран “Карпатська дорога” (з історії підготовки Карпатської конвенції)	11
Міжнародні аспекти охорони довкілля	С. Ванькович Зустріч керівного комітету Комісії з екологічного права Міжнародного союзу охорони природи (МСОП)	14
Йоханнесбург – 2002	Перший симпозиум з екологічного права для суддів верховних та конституційних судів Центральної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії	15
Світ очима Екоправо-Львів	А. Павелко Зелена перлина — Карпати	26
З досвіду колег	Ю. Васидлов Сохранением бурого медведя	28
КОНСУЛЬТАЦІЇ: відповідаємо на запитання	Я. Остапик Щодо екологічної експертизи об’єктів та видів діяльності, що становлять підвищену екологічну небезпеку	31
	О. Мельнь Правовий режим прибережних захисних смуг	33
Інформаційний дайджест	А. Павелко Екологічні новини	34
ЕСО-ШЕВ	Т. Будякова 5-а Всеєвропейська конференція міністрів охорони навколишнього середовища “Довкілля для Європи” — джерела інформації в Інтернеті	37
ЗАКОНОДАВСТВО: документи, зміни, коментарі, проекти	З. Козак Щодо змін до деяких законодавчих актів України з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова	40
	Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова”	41
	Нормативно-правові акти в сфері охорони довкілля, що прийняті весною 2003 року	44
ПУБЛІКАЦІЇ	З нашої бібліотеки	46
	In this issue (in English)	50

© ВІСНИК ЕКОЛОГІЧНОЇ АДВОКАТУРИ № 22, Весна – 2003

Наш колектив:

С. Кравченко, д. ю. н., професор, академік УЕАН
 А. Андрусевич С. Ванькович Я. Остапик
 Н. Андрусевич І. Василяк А. Павелко
 Н. Балушка З. Козак, к. ю. н. Д. Скрильніков
 Т. Будякова О. Мельнь І. Хміляр

Редактор: **Наталія Балушка**

Фото на обкладинці **В. Марковського**

Вісник видано БФ “Екоправо-Львів” за підтримки фонду Чарльза Стюарта Мотта

При передруці матеріалів посилання на джерело обов’язкове.

Редакція залишає за собою право публікувати авторські матеріали мовою оригіналу. Викладені авторами міркування можуть не співпадати з точкою зору редакції.

Дизайн та додрукарська підготовка **А. Огоноченко**

Друк ТЗОВ “ЮМІ”, м. Львів, вул. Левицького, 63

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ: **Благодійний Фонд “Екоправо-Львів”** 79000, м. Львів, вул. Крушельницької, 2
 тел: (0322) 97-14-46, 72-27-46, e-mail: epac@mail.lviv.ua, web: www.ecopravo.lviv.ua

ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Нам приємно відзначити, що цьоголішня весна була багатою на важливі в сфері правової охорони навколишнього середовища події. Про те, які були їх результати та значення, ми розповідаємо на сторінках цього номеру Вісника екологічної адвокатури.

Більшість матеріалів цього випуску журналу присвячено події надзвичайної важливості для Євразійського континенту, яка підвела підсумки та окреслила майбутні напрямки співробітництва та політики в сфері охорони довкілля у країнах регіону, — 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього природного середовища “Довкілля для Європи”. Інформацію про процес підготовки та аналіз змісту чотирьох обов’язкових юридичних документів, які були підписані під час Конференції, Ви знайдете у рубриці “Довкілля для Європи”.

Якщо у Вас виникне потреба у додатковій інформації щодо Міністерської конференції, зорієнтуватись в інформаційних ресурсах мережі Інтернет та знайти необхідні матеріали допоможе рубрика “Eco-web”.

За участі Екоправо-Львів в травні цього року організовано та проведено дві зустрічі міжнародного значення — зустріч керівного комітету Комісії з екологічного права Міжнародного союзу охорони природи (МСОП) та Перший симпозиум з екологічного права для суддів верховних та конституційних судів Центральної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії. Інформацію про вказані події читайте у матеріалах, що підготовані за результатами проведених зустрічей та представлених їх учасниками.

Ми поділяємо радість екологічної громадськості від успіху, отриманого в справі збереження бурого ведмеда — в травні 2003 року наказом Міністерства екології та природних ресурсів України ведмеда бурого занесено до Червоної книги України. Детальніше про роботу громадських організацій на шляху до цього читайте у рубриці “З досвіду колег”. Про красу та самобутність рідної карпатської природи розповідає рубрика “Світ очима Екоправо-Львів” (до речі, саме у Карпатах збереглася одна з найбільших популяцій бурого ведмеда у Європі).

Традиційно серед матеріалів Вісника — законодавство та консультації з актуальних питань в сфері правової охорони довкілля. Успіху Вам у природоохоронній діяльності! І сподіваємось, що наше видання Вам у цьому допомагатиме.

З повагою, Наталія БАЛУШКА

ПРО “ЕКОПРАВО-ЛЬВІВ”

Благодійний Фонд “Екоправо-Львів” — неурядова міжнародна організація, заснована 1994 року з метою надання допомоги у захисті екологічних прав фізичним та юридичним особам, сприяння розвитку природоохоронної справи, екологічної освіти, науки та культури.

Наша діяльність:

- надання юридичних консультацій громадянам та юридичним особам у галузі охорони довкілля, захисту екологічних прав;
- представлення інтересів фізичних та юридичних осіб в судах, інших державних установах у справах, пов’язаних з порушенням екологічного законодавства;
- організація конференцій, семінарів, зустрічей з питань правової охорони навколишнього середовища;
- участь у правотворчій діяльності на локальному, національному та міжнародному рівнях з питань прав людини і довкілля;
- виховання нового покоління юристів-екологів шляхом проведення еколого-правової практики для студентів різних навчальних закладів;
- збір та розповсюдження еколого-правової і екологічної інформації.

Усі послуги Фонду — безкоштовні.

Огляд 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища “ДОВКІЛЛЯ ДЛЯ ЄВРОПИ”

21-23 травня 2003 року у м. Києві у Міжнародному виставковому центрі відбулася 5-а Всеєвропейська конференція міністрів охорони навколишнього середовища “Довкілля для Європи”.

Рішення про проведення її в столиці України було прийнято під час 5-ї сесії Комітету з екологічної політики Європейської Економічної Комісії ООН у вересні 1998 р. за згодою Президента України. З цього часу тривала підготовка країн регіону ЄЕК ООН, численних міжнародних та національних організацій до цієї важливої для Євразійського континенту події, покликаної визначити напрями екологічної політики та шляхи їх втілення у країнах регіону, напрями співробітництва у різних сферах охорони навколишнього середовища, майбутнє процесу “Довкілля для Європи”.

Паралельно з роботою офіційних делегацій, які працювали 21-23 травня, з 18 по 23 травня відбувався ряд паралельних заходів (семінари, презентації, круглі столи, дискусії, конференції тощо), організованих міжнародними, національними організаціями з проблемних та актуальних питань охорони навколишнього природного середовища. Такі заходи сприяли учасникам конференції в обговоренні актуальних проблем, отриманні необхідних інформаційних матеріалів та налагодженні контактів.

В результаті проведеної Конференції було підписано низку документів, серед яких три протоколи до міжнародних конвенцій з питань навколишнього середовища, Рамкова конвенція про захист та сталий розвиток Карпат тощо. А також налагоджено співробітництво між країнами регіону в окремих сферах охорони навколишнього середовища.

Протокол про реєстр викидів та переносу забруднювачів до Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі

прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища (Орхуської конвенції) (Протокол підписали 36 країн).

Основна мета протоколу полягає у розширенні доступу громадськості до інформації шляхом створення узгоджених комплексних загальнонаціональних реєстрів викидів та переносу забруднювачів (РВПЗ), які могли б сприяти участі громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, а також сприяти попередженню та скороченню забруднення довкілля.

Відповідно до цього протоколу від підприємств вимагатиметься надавати щорічну звітність про свої викиди в навколишнє середовище та переноси (передачу іншим підприємствам) певних забруднювачів. Ця інформація буде розміщуватись у відкритому для громадськості реєстрі, який називається Реєстр викидів та переносу забруднюючих речовин (РВПЗ). Реєстр повинен містити інформацію з 86 забруднювачів, які, як вважається, створюють загрозу для довкілля та здоров'я людей, зокрема, такі, як парникові гази, важкі метали, речовини, які викликають кислотні дощі, канцерогени (наприклад, діоксини) тощо.

Вимоги до звітності будуть охоплювати широке коло видів діяльності — таких, як теплові електростанції, нафтопереробні заводи, підприємства хімічної, гірничодобувної промисловості, сміттєспалювальні заводи, підприємства целюлозно-паперової промисловості, підприємства з інтенсивного сільського господарства та аквакультури тощо.

Надання звітності для включення в реєстр та надання інформації у ньому повинні співвідноситися з конкретними підприємствами. Це означає, що кожен представник громадськості повинен мати можливість знайти інформацію про середньорічні викиди забруднювачів конкретним підприємством, яке, наприклад, розташоване неподалік від його житла. Реєстр має бути доступним в мережі Інтернет.

Незважаючи на те, що протокол пов'язаний з регулюванням не безпосередньо забруднення, а інформації про нього, очікується, що він матиме суттєвий вплив на скорочення рівня забруднення, оскільки жодне підприємство не захоче опинитися в списку найбільших джерел шкідливих викидів.

Протокол із стратегічної екологічної оцінки до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. (Протокол підписали 35 країн).

Метою Протоколу є забезпечення високого рівня охорони навколишнього середовища, включаючи здоров'я населення, шляхом забезпечення того, щоб екологічні, у тому числі пов'язані зі здоров'ям населення, інтереси враховувались при розробці планів і програм, розробці політики та законодавства, встановленні чітких, відкритих і ефективних процедур стратегічної екологічної оцінки та забезпечення участі громадськості у цьому процесі, інтеграції екологічних інтересів у діяльність, спрямовану на сприяння сталому розвитку.

Протоколом визначено перелік галузей, для яких здійснюватиметься стратегічна екологічна оцінка, і Сторони вживатимуть необхідних законодавчих, нормативних та інших відповідних заходів з метою практичного застосування Протоколу. Кожна Сторона має гарантувати ранню, своєчасну та ефективну участь громадськості у проведених стратегічної екологічної оцінки для планів і програм, коли відкриті всі варіанти вибору, забезпечити своєчасний доступ громадськості до відповідної документації та її екологічних аспектів.

Протокол про цивільну відповідальність та компенсацію за шкоду, спричинену в результаті транскордонного впливу промислових аварій на транскордонні води до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер і Конвенції про транскордонний вплив промислових аварій. (Протокол підписали 22 країни).

Метою протоколу є забезпечення всеохоплюючого режиму цивільної відповідальності і адекватної та негайної компенсації за шкоду, спричинену в результаті транскордонного впливу промислових аварій на транскордонні води,

що тісно пов'язано з принципом міжнародного екологічного права “забруднювач платить”.

Протоколом передбачено види шкоди, до яких він може бути застосований, визначено види відповідальності за таку шкоду, процесуальні особливості судочинства в справах щодо компенсації за заподіяну шкоду тощо.

Для реалізації Протоколу Сторони повинні прийняти на національному рівні конкретні кроки для впровадження його положень (серед іншого, прийняття законів та підзаконних нормативних актів, внесення змін і доповнень в чинне законодавство, створення національного реєстру об'єктів, що підпадають під сферу його застосування тощо).

Ще одним важливим результатом проведеної Конференції стало підписання **Рамкової конвенції про захист та сталий розвиток Карпат** (Конвенцію наразі підписало 6 країн регіону), покликану стати ефективним міжнародним механізмом для захисту навколишнього середовища Карпатського регіону.

Київська Конференція стала також місцем для налагодження співробітництва та співпраці між країнами регіону, закріплення партнерських відносин у різноманітних сферах охорони навколишнього середовища та подальших спільних дій.

Серед результатів Конференції:

1. Прийняття міністрами “Екологічної Стратегії для країн Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії”, загальною метою якої є покращання якості навколишнього середовища та реалізація рішень Всесвітнього Самміту зі сталого розвитку в регіоні ЄЕК ООН. Стратегія започаткувала основи для подальшої розробки та удосконалення національної політики окремих країн та різноманітних секторів суспільства і ухвалена міністрами 55 країн як інструмент зміцнення багатосторонньої співпраці для вдосконалення управління охороною довкілля та використанням природних ресурсів в регіоні ЄЕК ООН.
2. Затвердження “Водної ініціативи ЄС для країн Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії” та документу “Довкілля, вода та безпека в Центральній Азії”.
3. Прийняття Заяви з енергоефективності, в якій міністри погоджуються забезпечувати відображення екологічних міркувань в рішеннях, що стосуються енергетичної політики, підтримувати поточні реформи, спрямовані на усунення, де це можливо, субсидування цін на енергію, яке негативно впливає на оточуюче середовище, і здійснювати комплекс заходів, спрямованих на

вдосконалення енергоефективності в регіоні.

4. Прийняття Резолюції про біорізноманіття, в якій закріплено намір міністрів до 2010 року скоротити обсяг втрат біологічного та ландшафтного різноманіття тощо.

Завершальним документом 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи" стала **Київська Міністерська Декларація**, в якій закладено ухвалені протягом Конферен-

ції рішення, перспективи, програми, а також окреслено напрямки розвитку процесу "Довкілля для Європи" у майбутньому.

(Підготовано Наталією Балушкою за матеріалами Міністерства екології та природних ресурсів України, Секретаріату Національного Організаційного Комітету України з підготовки та проведення 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи", Благодійного інформаційно-видавничого центру "Зелене досьє").

Протокол із стратегічної екологічної оцінки і участь громадськості*

Звернення проф. Світлани Кравченко від імені Європейського ЕКО Форуму на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи", 21 травня 2003 р., м. Київ

1. ЕКО Форум, представляючи екологічні громадські організації і громадянське суспільство на переговорах із Протоколу із стратегічної екологічної оцінки (СЕО), схвалює Протокол і закликає країни регіону ЄЕК ООН до його підписання та швидкої ратифікації.

2. Протокол із стратегічної екологічної оцінки зобов'язуватиме країни Європи і Азії включати екологічні питання в найважливіші рішення, що приймаються урядами та органами державної влади. Протокол досягне цього шляхом гарантування встановлення однакового мінімуму стандартів та процедур для процесу стратегічної екологічної оцінки.

3. Другим важливим досягненням Протоколу є те, що він формуватиме основу для розвитку демократії шляхом включення позитивної практики участі громадськості в найважливіші рішення, що приймаються урядами і органами державної влади.

4. Протокол із СЕО є результатом багатьох років роботи. Тим не менше ми висловлюємо нашу стурбованість тим, що Протокол:

* є недостатнім щодо політики і законодавства, а також участі громадськості, і

* не містить положень щодо доступу до правосуддя, а також бюджетних та інших фінансових рішень.

Тим не менше ми віримо, що кінцевий результат може бути важливим кроком вперед і основою для майбутніх вдосконалень.

5. Подібні до СЕО процеси вже існують в різних країнах Західної і Східної Європи, Кавказу і Центральної Азії з різними положеннями і результатами:

* Наприклад, Директива ЄС 2001р. вимагає проведення СЕО планів і програм, але тільки їх, а не політики і законодавства.

* Для порівняння: національне законодавство

* Переклад з англ. Наталії Андрусевич

чи практика багатьох країн регіону Центральної і Східної Європи, Кавказу і Центральної Азії вимагає проведення екологічної оцінки для всього, але це рідко ефективно застосовується.

6. Під час застосування нового Протоколу слід враховувати всі ці відмінності і шукати шлях для подальшого вдосконалення.

Стаття 3.4 Протоколу з СЕО говорить:

“Положення цього Протоколу не зачіпають право будь-якої Сторони продовжувати здійснювати чи впроваджувати додаткові заходи щодо питань, які регулюються цим Протоколом.”

Це мінімум, а не максимум Протоколу з СЕО. Кожен уряд в регіоні ЄЕК ООН має право виходити за межі мінімальних вимог Протоколу і багато з них вже це роблять.

Ми, члени громадянського суспільства, запитуватимемо самі себе: як ми можемо працювати для захисту існуючого законодавства і практики, зокрема в Центральній Європі і деяких країнах Східної Європи, Кавказу і Центральної Азії, де вимоги вже перевищують мінімум Протоколу?

7. В усіх регіонах Європи ми закликаємо реформувати і покращити національне законодавство для ефективного впровадження нового Протоколу із СЕО.

Ми також закликаємо розвивати адміністративні і регулюючі заходи, а також розширювати можливості для імплементації цього Протоколу на національному та місцевому рівнях, не забуваючи про важливість підтримувати НУО, які допомагають громадянам брати участь в цих процесах.

8. Я б хотіла сказати декілька слів про важливість участі громадськості в СЕО. Участь громадськості допомагає розвитку демократизації, а також прийняттю кращих рішень. Звичайно, одна з ролей громадськості — критикувати помилки і відслідковувати негативні аспекти пропозиції. Але досвід показує, що громадськість часто пропонує альтернативні шляхи і вирішення для прийняття кращих рішень. Це особливо справджується щодо планів, програм, політики і законодавства, ніж щодо індивідуальних проєктів.

9. Стаття 3.3 Протоколу з СЕО прямо закликає Сторони розглядати організації громадянського суспільства як повноправних партнерів в покращанні політики в сфері навколишнього середовища.

Ми радимо донорам, яких ми обов'язково будемо просити про фінансову підтримку для ратифікації і імплементації Протоколу з СЕО в країнах з перехідною економікою, включити відповідну фінансову підтримку для екологічних громадських організацій в процесі ратифікації.

Ми також просимо їх надавати фінансову підтримку організаціям громадянського суспільства після імплементації — для участі в екологічній оцінці, і навіть для правових оскаржень, якщо така імплементація не відбувається. Ця ідея була підтримана головами Верховних і Конституційних Судів регіону Центральної і Східної Європи, Кавказу і Центральної Азії минулого тижня на Симпозіумі суддів, що проводився ЮНЕП, МСОП і Екоправо-Львів у Львові.

10. Хоча НУО підтримали підготовку і підписання Протоколу із стратегічної екологічної оцінки, громадянське суспільство повинно в найближчі роки по-новому подивитись на статті 7 та 8 Орхуської конвенції. Ці дві статті вимагають навіть більше з точки зору участі громадськості, ніж Протокол з СЕО, і застосовуються до питань, які не регулюються Протоколом.

Громадянське суспільство повинно:

- * рішуче підтримувати ратифікацію і наступну імплементацію Протоколу з СЕО до Конвенції Еспо в Європі і Азії,

- * вимагати вдосконалення національного законодавства відповідно до рівня Протоколу і за його межами.

11. На завершення, Протокол з СЕО є:

- * новим і важливим міжнародним інструментом,

- * новим кроком в напрямку продовження діалогу між урядом і громадянським суспільством,

- * новим інструментом для громадськості для прийняття більш прозорих стратегічних рішень і для попередження чи зменшення шкоди навколишньому середовищу і здоров'ю.

Вдосконалення повинні бути зроблені в майбутньому. Те, що в нас є, — це структурний елемент для сталого майбутнього і кращого прийняття рішень. Ми повинні підтримати його і сприяти ратифікації Протоколу з СЕО. ■

*Іван Бригадир, Сергій Вихрист,
ХМГО "ЕкоПраво-Харків"*

Протокол про цивільну відповідальність та компенсацію за шкоду, спричинену в результаті транскордонного впливу промислових аварій на транскордонні води

Проблема транскордонного забруднення водних об'єктів набула особливого значення після аварії у Байа Маре (Румунія) у січні 2000 року. Аварія була пов'язана зі скиданням у річку Тиса високоотоксичних, небезпечних для навколишнього природного середовища речовин, що завдали серйозної шкоди, розміри якої дотепер остаточно не встановлені. Незважаючи на те, що на той час вже були укладені Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті 1991 року, Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані 1979 року, Конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням 1989 року та інші угоди в цій області, діючого міжнародно-правового механізму, який би забезпечував швидку адекватну компенсацію шкоди, спричиненої транскордонним впливом промислових аварій на транскордонні водні об'єкти, який можна було б ефективно застосувати у даному випадку, не існувало.

Як наслідок, на Сумісній спеціальній сесії Наради Сторін Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер ("Водна конвенція") та Конференції Сторін Конвенції про транскордонний вплив промислових аварій ("Конвенція щодо промислових аварій"), яка відбулася 2-3 липня 2001 року у Женеві, було вирішено розробити та підготувати до підписання на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи" обов'язковий до виконання правовий інструмент про цивільну відповідальність за транскордонну шкоду, заподіяну небезпечною діяльністю. Для розробки інструменту була створена Робоча група, до якої увійшли представники всіх зацікавлених сторін, в тому числі члени Європейської Економічної Комісії ООН, спостерігачі, зацікавлені НУО, міжнародні організації тощо.

Результатом майже дворічної діяльності Робочої групи став проект Протоколу про цивільну відповідальність та компенсацію за шкоду, спричинену в результаті транскордонного впливу промислових аварій на транскордонні води. Він був підписаний 21 травня 2003 року у м. Києві 22 державами: Бельгією, Болгарією, Боснією і Герцеговиною, Великобританією, Вірменією, Грецією, Грузією, Данією, Естонією, Кіпром, Латвією, Литвою, Люксембургом, Молдовою, Монако, Норвегією, Португалією, Румунією, Угорщиною, Україною, Фінляндією і Швецією.

Основні положення Протоколу, шляхи його використання, сутність цивільно-правової відповідальності у міжнародному праві та низку інших пов'язаних з Протоколом питань детально висвітлено у спільній публікації Центру Екологічного Права (Вроцлав, Польща), Екологічної Асоціації "Деметра" (Софія, Болгарія) та "ЕкоПраво-Харків", електронний варіант якої розміщено на Інтернет сторінці "ЕкоПраво-Харків" (<http://www.ecopravo.kharkov.ua/Docs/Broshura.zip>).

У цій статті хотілося б торкнутися тих питань, які не знайшли відображення у Протоколі.

Перш за все, слід звернути увагу на те, що розроблювачі Протоколу висловили в Преамбулі бажання і готовність на більш пізньому етапі розширити сферу його застосування. Це означає визнання того факту, що сьогодні Протокол не охоплює усіх об'єктів, які він мав би регулювати (генетично-модифіковані організми, віруси і бактерії є серед таких об'єктів ключовими).

Під час переговорного процесу Робоча група не мала можливості ефективно визначити кількісні граничні значення і критерії застосування Протоколу до трубопроводів, тому положення підпункту "iii" пункту "е" статті 2 Протоколу застосовуватиметься тільки після визначення таких значень і критеріїв.

Держави-учасники Робочої групи не виявили достатньої гнучкості для того, щоб розвинути положення Орхуської конвенції, а відтак нездатність розробити чіткий механізм доступу до інформації, участі громадськості і доступу до правосуддя з питань, що знаходяться в сфері застосування Протоколу, можна вважати одним із основних недоліків переговорного процесу.

Представники держав також не виявили бажання далі розробити питання цивільної відповідальності держав за порушення екологічних вимог.

Закритість Протоколу для вільного приєднання будь-якою зацікавленою державою або регіональною організацією економічної інтеграції слід також віднести до недоліків переговорного процесу.

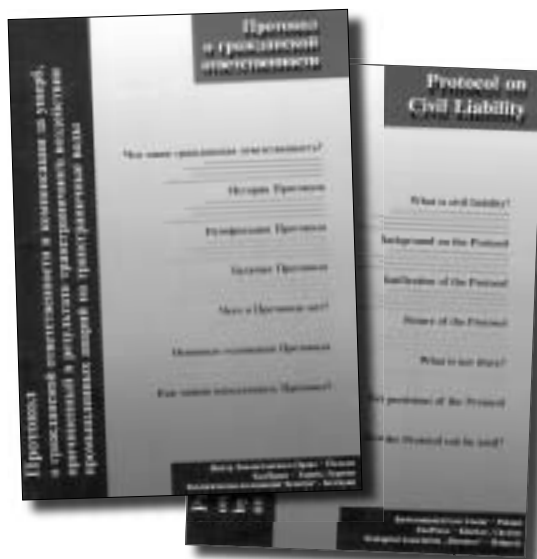
Незважаючи на вищевказане, значення Протоколу важко переоцінити. З огляду на те, що більша частина аналогічних міжнародно-правових механізмів не діє, бо не мала належної підтримки з боку міжнародної спільноти, Протокол має всі шанси стати моделлю регулювання питань цивільної відповідальності за шкоду, завдану довкіллю в цілому. Однак для того, щоб він набрав чинності, необхідно, щоб згоду на його обов'язковість висловило щонайменше шістнадцять держав.

У ході переговорного процесу було прийняте рішення про те, що Протокол підлягає ратифікації, прийняттю або ствердженню його державами-підписантами і регіональними організаціями економічної інтеграції за умови, що відповідні держави і організації

є сторонами принаймні однієї з Конвенцій (або Водної конвенції, або Конвенції щодо промислових аварій). Аналогічна умова була встановлена щодо приєднання до Протоколу державами-членами ЄЕК ООН або регіональними організаціями економічної інтеграції. Що стосується інших держав-членів ООН, вони можуть приєднатися до Протоколу тільки за згодою Наради Сторін.

Одночасно з процесом ратифікації ті держави і регіональні організації економічної інтеграції, що стали сторонами Протоколу, зіткнуться з необхідністю прийняття на національному рівні конкретних заходів щодо впровадження його положень. З-поміж іншого до них відносяться: прийняття нових законів і підзаконних нормативних актів, а також внесення змін і доповнень до чинного законодавства для того, щоб привести його у відповідність зі стандартами, передбаченими в Протоколі; створення національного реєстру об'єктів, що підпадають під сферу його застосування; вивчення національного страхового ринку з метою визначення оптимальних способів виконання обов'язків з фінансового забезпечення в рамках Протоколу тощо.

Процес прийняття і реалізації Протоколу потребуватиме значної волі, зусиль і самовіддачі для того, щоб він став ефективним працюючим інструментом міжнародної цивільно-правової відповідальності. Першим кроком у цьому напрямку на сьогодні є ратифікація Протоколу якомога більшою кількістю держав, і громадськість повинна відігравати провідну роль у прискоренні цього процесу.

Протокол о гражданской ответственности и компенсации за ущерб, причиненный в результате трансграничного воздействия промышленных аварий на трансграничные воды / Protocol on Civil Liability and Compensation for Damage Caused by the Transboundary Effects of Industrial Accidents on Transboundary Waters. Брошура, видана Центром екологічного права (Польща), ЕкоПраво-Харків (Україна), Екологічною співдружністю "Деметра" (Болгарія), присвячена з'ясуванню юридичної природи та значення Протоколу про цивільну відповідальність та компенсацію за шкоду, спричинену в результаті трансграничного впливу промислових аварій на трансграничні води (Протокол про цивільну відповідальність).

У брошурі з'ясується питання цивільної відповідальності, описано історію та майбутнє Протоколу, основні положення та питання, що не знайшли відображення в Протоколі, а також використання Протоколу про цивільну відповідальність.

(Мова російська, англійська)

Оксана Білобран,
координатор проекту “Київ-2003”,
Всеукраїнська екологічна громадська організація “МАМА-86”

“КАРПАТСЬКА ДОРОГА” з історії підготовки Карпатської конвенції

Витоки Карпатської конвенції

У світі існує чимало гірських систем, що становлять собою природні скарби світового значення. Зважаючи на їх особливу цінність та вразливість в сьогоденних умовах розвитку цивілізації, необхідною умовою їх збереження є встановлення правових механізмів, що забезпечуватимуть їх сталий розвиток та охорону.

Одним із прикладів впровадження такого механізму стала розробка та підписання у 1991 році Альпійської конвенції, що є своєрідним прикладом підвищення ефективності регіональних правових інструментів транскордонної співпраці. Демонструючи передовий досвід цього міжнародно-правового інструменту, виконавчий директор Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) на шостій зустрічі Сторін Альпійської конвенції у жовтні 2000 року звернувся із закликом до держав Альпійського регіону надати допомогу у впровадженні схожих ініціатив у Карпатах та на Кавказі. У той час в країнах Карпатського регіону відбувалась серія конференцій з метою формування концепції сталого розвитку Карпат. А у квітні 2001 року в Бухаресті (Румунія) відбувся Карпатсько-Дунайський самміт, результатом якого стало прийняття чотирнадцятьма країнами Декларації щодо охорони довкілля та сталого розвитку в Карпатському та Дунайському регіоні. Саме ця декларація формально започаткувала історію Карпатської конвенції, закріпивши наміри щодо підтримки заходів із створення інструменту щодо збереження та сталого розвитку Карпат.

Слідом за цим відбувся ряд міжнародних зустрічей з метою визначення меж майбутньої співпраці у Карпатському регіоні. Це, зокрема, міжнародна експертна нарада “Співробітництво щодо охорони та сталого розвитку в Карпатах” (Київ, листопад 2001 року), де були представлені різні точки зору щодо можливих рамок майбутньої угоди. А в червні 2002 року Регіональний офіс Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP/ROE) у співпраці з Європейською Академією у Бользано (Італія) організували міждержавну зустріч з обміну досвідом між країнами Альпійського та Карпатського регіонів. Зустріч приймало Міністерство довкілля та територій Італії. Учасники декларували: результатом співпраці заради захисту та сталого управління Карпатами має стати Рамкова конвенція (так звана Карпатська конвенція), що повинна бути представлена на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища “Довкілля для Європи”. Також було рекомендовано уряду України як країни-господарки майбутньої Конференції “Довкілля для Європи” очолити процес розробки Конвенції, включаючи переговори з країнами регіону, написання проекту та його обговорення із всіма зацікавленими сторонами. Програмі ООН з навколишнього середовища було рекомендовано надати допомогу Україні у підготовці тексту Карпатської конвенції. Перший проект Карпатської конвенції був представлений Україною на 2-й нараді щодо охорони та сталого управління Карпатами, що відбулася в м. Вадуц (Князівство Ліхтенштейн) 12-16 жовтня 2002 року.

Подальше доопрацювання відбувалося на зустрічах в Женеві (Швейцарія), Відні (Австрія), Бользано (Італія). До роботи над текстом Конвенції були залучені експерти — представники міністерств екології, міністерств закордонних справ країн Карпатського регіону, представники країн — Сторін Альпійської конвенції, експерти UNEP/ROE та представники інших міжнародних організацій та програм, громадських організацій (WWF, Європейський гірський форум).

Ознайомившись із результатами широкого обговорення тексту Карпатської конвенції, що відбувалось в рамках проекту “Київ-2003”, завдяки, зокрема, кропіткій праці регіонального координатора проекту Ю. Васідлова (Асоціація “Наш Дім”), та мережі організацій проекту, представники UNEP/ROE запросили мене як координатора проекту “Київ-2003” представляти погляд українських НУО на цей документ та регулярно брати участь у зустрічах експертів.

Майже рік активної та напруженої роботи над текстом документу у дусі ефективної співпраці приніс чималі результати. Проект Конвенції був погоджений усіма країнами Карпатського регіону.

Щодо змісту Карпатської конвенції

У ст. 1 Конвенції, яка визначає цілі та принципи цього документа, зазначено, що “Сторони проводять збалансовану політику та здійснюють співробітництво щодо охорони та сталого розвитку Карпат з метою, зокрема, поліпшення якості життя, зміцнення місцевої економіки та громад, збереження природних цінностей та культурної спадщини”. Таке формулювання показує комплексний підхід до вирішення питання розвитку регіону, акцентує увагу не лише на природоохоронному, а і на соціальному та культурному чинниках такого розвитку.

Основними принципами, на яких базується Конвенція, та подальше врегулювання відносин щодо охорони та сталого розвитку Карпат, є:

- принцип запобігання та застереження;
- принцип “забруднювач платить”;
- участь громадськості та залучення зацікавлених організацій;
- посилення транскордонного співробітництва;
- інтегроване планування та управління земельними та водними ресурсами;

На фото: учасники круглого столу “Карпатська конвенція: історія та перспективи”, що відбувся в рамках офіційних паралельних подій Київської Конференції — Юрій Васідлов, регіональний координатор проекту “Київ-2003”, Асоціація “Наш Дім”; Гаральд Єгерер, радник з питань регіональної співпраці, UNEP/ROE; Оксана Білобран, координатор проекту “Київ-2003”, Всеукраїнська екологічна громадська організація “МАМА-86”

- програмний підхід;
- екосистемний підхід.

Конвенція є рамковою і тому не встановлює конкретних зобов'язань для її Сторін, вона лише окреслює рамки для подальшої співпраці та підходи до врегулювання важливих та актуальних проблем розвитку регіону.

Так, передбачається об'єднання зусиль Сторін Конвенції для забезпечення:

- інтегрованого підходу щодо управління земельними ресурсами;
- збереження та сталого використання біологічного та ландшафтного різноманіття;
- територіального планування;
- сталого та комплексного використання водних ресурсів та річкових басейнів;
- сталого сільського та лісового господарства;
- сталого розвитку транспорту та інфраструктури;
- сталого розвитку туризму;
- сталої промисловості та енергетики;
- збереження культурної спадщини;
- системи оцінки, збору інформації про стан довкілля, моніторингу та раннього попередження;
- підвищення обізнаності та участі громадськості у прийнятті рішень.

Кожному з цих питань виділено окрему статтю Конвенції, що окреслює основні напрямки політики у цій сфері, виділяє пріоритети.

Більшість із цих питань вже сьогодні є предметом міжнародно-правового регулювання на регіональному чи глобальному рівнях, проте наявність усіх цих положень в одному документі свідчить не про дублювання норм у різного роду нормативних актах, а про комплексний підхід, що лежить в основі Конвенції, врахування у ній принципів сталого розвитку. Крім того, з урахуванням специфіки регіону, багато питань в Конвенції поставлені вперше чи висвітлені по-новому. Це, зокрема, питання сталого туризму, сталого транспорту, збереження культурної спадщини тощо.

Конвенцією встановлено перелік та повноваження її органів. Ними передусім є Конференція Сторін (перелік повноважень подається у ст. 14 Конвенції) та Секретаріат (ст. 15). Крім того, передбачено створення допоміжних органів, включаючи тематичні робочі групи, які у разі необхідності забезпечуватимуть технічною допомогою, інформацією щодо конкретних питань, пов'язаних із сталим розвитком Карпат.

Кілька питань в ході розробки документу залишились не вирішеними. Це передусім визначення території, на яку поширюватиметься дія Конвенції, принципи сплати фінансових внесків, визначення місця знаходження Секретаріату та деякі інші. Усі вони залишились на розгляд Першої Конференції Сторін. Але, незважаючи на це, процес розробки Конвенції, як і сам її текст, можна без сумніву визнати вдалим. Про це свідчить і той факт, що переважна більшість країн Карпатського регіону уже підписали Конвенцію.

Історичний момент підписання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (а саме таку назву має Конвенція) відбувся 22 травня 2003 року, у другий день 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища “Довкілля для Європи”, що відбувалася в Києві. Свою прихильність принципам цього документа підписами засвідчили Румунія, Сербія і Чорногорія, Угорщина, Словаччина, Чехія та Україна — шість із семи Карпатських країн. Представники Польщі у зв'язку із процедурними питаннями Конвенцію у Києві не підписали, проте пообіцяли це зробити у найближчому майбутньому.

Позаду зустрічі та переговори із визначення принципів, форми документу, узгодження його тексту. Попереду — вступ Конвенції в силу, розробка механізмів її дії, в першу чергу протоколів щодо основних окреслених питань. Попереду — довга Карпатська дорога, але ми рушаємо разом. ■

*С. Ванькович,
юрист БФ "Екоправо-Львів"*

Зустріч Керівного комітету Комісії з екологічного права Міжнародного союзу охорони природи

Перша в Україні зустріч Керівного комітету Комісії з екологічного права Міжнародного союзу охорони природи (МСОП)¹ відбулася 13-15 травня 2003 року у Карпатах (Україна). У ній брали участь видатні юристи-екологи з усього світу.

Розпочалася зустріч виступом голови Комісії Ніколаса Робінсона. Під час роботи віце-голова Комісії для Східної Європи, Президент БФ "Екоправо-Львів" Світлана Кравченко, представники Центру екологічного права, що знаходиться в Бонні (Німеччина) і є штаб-квартирою Комісії, а також віце-голови Комісії для інших регіонів із США, Великобританії, Пакистану, Сингапуру, Перу, Австралії, Маврикію, Коста-Ріки звітували про діяльність Комісії протягом року.

Учасниками обговорювалися питання діяльності "центрів досконалості"² екологічного права, звіти спеціалізованих груп, які працюють у наступних напрямках: правова етика, енергетика, корінне населення та екологічне право, ґрунти, зв'язок торговельного та екологічного права, дотримання та застосування екологічного права тощо, а також питання діяльності Академії екологічного права МСОП, стратегічне планування Програми екологічного права МСОП, військові конфлікти та довкілля.

На зустрічі було прийнято рішення про прийняття 50-х нових членів Комісії. У тому числі новим членом Комісії став Андрій Андрусевич, Виконавчий директор БФ "Екоправо-Львів".

Керівним комітетом Комісії з екологічного права МСОП Благодійному фонду "Екоправо-Львів" було надано статус "центру досконалості" екологічного права. Такі центри на сьогодні існують лише у Сингапурі, Китаї, Російській Федерації, Кувейті, Бразилії та Пакистані.

Під час зустрічі Комісії відбувся також семінар, присвячений проблемам охорони гір (2002 рік — Рік гір). Учасники семінару обговорили розробку та значення Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (Карпатської конвенції), яка була прийнята на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи", а також особливості правового режиму гірських екосистем Альп та Анд.

¹ Комісія з екологічного права МСОП — це мережа експертів з екологічного права з усіх регіонів світу, які надають інформаційні послуги для здійснення діяльності МСОП, особливо для тієї, яка пов'язана з Програмою екологічного права МСОП. Функції Комісії є складовою частиною Програми екологічного права МСОП, яка включає в себе Комісію і Центр екологічного права. (Детальніше див. <http://www.iucn.org/theme.law.cel01.html>).

² "Центри досконалості" екологічного права — це організації, які тісно співпрацюють з університетами, юридичними факультетами, беруть активну участь у формуванні екологічного права як на національному, так і на міжнародному рівнях шляхом творення теоретичних знань з екологічного права та їх практичної реалізації. (Детальніше див. <http://www.iucn.org/themes/law/cel06.html>).

ЙОХАННЕСБУРГ-2002

Перший симпозиум з екологічного права для суддів верховних та конституційних судів Центральної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії

“РОЛЬ СУДІВ В ЗАСТОСУВАННІ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА: ОЦІНКА ПОТРЕБ РЕГІОНУ”

United Nations Environment Programme
The World Conservation Union
State Judicial Administration of Ukraine
Judicial Academy of Ukraine
and
Ecopravo-Lviv

IUCN
The World Conservation Union

Програма по окружающей среде
Организации Объединенных Наций
Международный союз охраны природы
Государственный союз охраны природы
Академия судей Украины
БФ «Экоправо-Львов»

**Symposium for Judges
of Central/Eastern Europe,
Caucasus and Central Asia**

**Симпозиум для судей
Центральной и Восточной Европы,
Кавказа и Центральной Азии**

**The Role of Judiciary
in Enforcement
and Implementation
of Environmental Law:
A Regional Needs Assessment**

**Роль судов в применении
и имплементации
экологического права:
оценка потребностей
региона**

Lviv, Ukraine, 16 – 17 May, 2003

Львов, Украина, 16 – 17 мая, 2003 г.

Міжнародний союз охорони природи (МСОП)

Міжнародний союз охорони природи — міжнародна неурядова організація, головна мета діяльності якої — заохочувати, сприяти та допомагати народам світу зберегти цілісність та багатоманіття природи та забезпечити екологічно сталі і справедливі використання природних ресурсів. МСОП був створений в 1948 р., штаб-квартира знаходиться в Швейцарії. МСОП налічує більше 850 членів.
(<http://www.iucn.org>)

Програма Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища (ЮНЕП)

Програма Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища (ЮНЕП) створена відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 15 грудня 1972 р. і згідно з рекомендаціями Стокгольмської конференції ООН з навколишнього середовища. Головне завдання ЮНЕП полягає в координації природоохоронної діяльності в системі ООН і розповсюдження екологічних знань в світі.
(<http://www.unep.org>, <http://www.unep.net>)

16-17 травня 2003 р. вперше у регіоні Центральної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії відбувся Симпозиум з екологічного права для суддів верховних та конституційних судів країн цього регіону на тему “Роль судів в застосуванні та імплементації екологічного права: оцінка потреб регіону”.

Симпозиум організувався Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) та Міжнародним союзом охорони природи (МСОП) спільно з Благодійним фондом “Екоправо-Львів”, Державною судовою адміністрацією України та Академією суддів України.

Зустріч відбулась у рамках трьохрічної Програми ООН з навколишнього середовища з освіти суддів у сфері екологічного права, прийнятої на Глобальному симпозиумі суддів зі сталого розвитку і ролі права (Йоханнесбург, Південна Африка, 18-20 серпня 2002 р.).

Ніколас Робінсон, голова Комісії екологічного права МСОП, у своєму зверненні до суддів зауважив, що симпозиуми суддів проводяться в різних регіонах з метою визначення потреб суддів в застосуванні екологічного права та пріоритетних сфер для консультацій і співробітництва між судами різних країн та показують, що незважаючи на різні правові традиції, суди мають спільні проблеми, зокрема, в сфері застосування екологічного права.

У Симпозиумі, що проводився у Львові, брали участь голови Конституційних Судів Узбекистану та Киргизтану, голова Верховного Суду Грузії, судді Конституційних Судів Білорусі, Молдови, України, судді Верховних Судів Азербайджану, Казахстану, України, суддя Касаційного суду Вірменії, заступники голів Верховних Судів Білорусі та Таджикистану, суддя Вищої судової палати Молдови, заступник голови Верховного адміністративного суду Болгарії.

На Симпозиумі розглядалися питання екологічних прав як фундаментальних прав людини, процесуальних і матеріальних прав людини пов'язаних з навколишнім середовищем, доступу до правосуддя за Орхуською конвенцією, застосування екологічного права судами різних країн, зокрема, конституційними, рішення судів з екологічних питань тощо.

За результатами проведення Симпозиуму судді прийняли Львівську заяву, в якій не лише вказані розглянуті на Симпозиумі питання, але й визначені проблеми суддів цього регіону та шляхи їх вирішення. Заява була представлена на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи", яка відбувалась у Києві 21-23 травня 2003р.

Інформація
підготована
за матеріалами
Симпозиуму
Наталією
Андрусевич
та
Софією
Ванькович

**Звернення Голови комісії екологічного права МСОП
професора Ніколаса А. Робінсона
до учасників Першого симпозиума з екологічного права
для суддів верховних та конституційних судів Центральної
та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії,**

Львів, 16 травня 2003 р.

**На пути к Всемирному форуму по судам
и экологическому праву***

Мне выпала особая честь обратиться к вам на этом Симпозиуме. Мы собрались здесь, в Украине, на встречу судей по экологическому праву, впервые с тех пор, как некоторые из Вас и 130 ваших коллег со всего мира собирались в Йоханнесбурге (Южная Африка), в августе 2002 года, чтобы рассмотреть роль судов в обеспечении прочной правовой основы для устойчивого развития через применение экологического права. Всемирный саммит Организации Объединенных Наций по устойчивому развитию вновь подтвердил, что охрана окружающей среды является одним из трех основных принципов устойчивого развития. Законодательство по окружающей среде является более молодым по сравнению с экономическими и социальными законами, лежащими в основе двух остальных принципов. Поскольку суды имели меньше опыта в применении экологического права, с недавних пор прилагаются большие усилия, чтобы помочь судам в изучении данной отрасли права.

Симпозиум предоставляет возможность изучить существующую судебную практику в отношении окружающей среды и определить приоритетные области для будущих консультаций и сотрудничества между судами разных государств. В этом отношении представители судов, которые собрались здесь, имеют редкую возможность разработать повестку дня для будущей совместной работы с целью расширить свои возможности по рассмотрению экологических вопросов, которые будут возникать в судах Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии. Нет ничего удивительного в том, что в этом регионе все еще нет большого количества экологических дел в судах. Происходит не только принятие экологических

законов, но и пересмотр судебной практики, реорганизация министерств экологии и расширение процессуальных прав общественных организаций, работающих в сфере охраны окружающей среды.

Каждый регион мира имеет свой опыт в связи с вопросами ухудшения окружающей среды или охраны природы и здоровья людей. Поэтому нет ничего удивительного, что модели экологического правоприменения не похожи в разных регионах.

[...]

На этих региональных и международных симпозиумах для судей рассматривался один общий вопрос: как могут суды каждой страны или региона наилучшим образом способствовать достижению главных и современных задач экологического права? ЮНЕП и МСОП хотят собрать мнения судей из каждого уголка мира, из каждой правовой системы. Наша общая цель заключается в том, чтобы узнать, как эксперты в области окружающей среды из межправительственных, международных организаций могут помочь судам.

[...]

Что мы увидели во время встреч с судьями разных стран мира? Во-первых, несмотря на различные правовые традиции и разные социально-экономические условия, суды имеют общие проблемы. В каждом регионе имеются одинаковые договоры и похожее законодательство в сфере охраны окружающей среды. Суды сталкиваются с похожими вопросами и новыми проблемами в этой области. Например, как лучше определить сложные вопросы экологии и наук по окружающей среде? Какие требуются доказательства влияния на окружающую среду? Какие средства судебной защиты являются наиболее эффективными в

* Переклад з англ. Наталії Андрусевич

судебных решениях, чтобы восстановить окружающую среду в случае причинения ей вреда? Какие соответствующие штрафы и какие сроки тюремного заключения за экологические преступления? Когда компании и их руководство должны нести равную ответственность за нанесение ущерба окружающей среде? Какие положения должен создавать суд для доступа к правосудию, как, например, в определении *locus standi*, чтобы обеспечить возможность защитникам общественного интереса обеспечить судебное рассмотрение деяний, нарушающих экологические нормы? Какова роль судов в обеспечении того, чтобы бедное и недостаточно представленное население получило компенсацию за причинение вреда или угрозу причинения вреда их здоровью? Как наиболее эффективно могут применяться судами процессуальные нормы в сфере оценки влияния на окружающую среду (ОВОС)?

Это только некоторые из важных и сложных вопросов, с которыми сталкиваются судьи при рассмотрении экологических дел. В свете сложных научных разногласий в сфере экологии, в некоторых регионах были созданы специальные суды или палаты для рассмотрения экологических вопросов. Одним из примеров является учреждение V-той Палаты Государственного Совета в Греции, созданной по рекомендации вице-президента Эллинского Государственного Совета, судьи Майкла Деклериса. Другие государства отказались от идеи создания таких органов, отдавая предпочтение традиционным судебным органам для решения экологических вопросов. Некоторые государства учредили административные трибуналы, чтобы освободить органы юстиции от загруженности большим количеством экологических дел, которые в противном случае попали бы к ним. Некоторые, когда-то дискуссионные предложения, такие, как создание «научных судов», были отвергнуты.

Невзирая на разнообразие судебной fora для рассмотрения экологических вопросов, суды могут получить определенную пользу от понимания того, как сравнимые вопросы разрешались в разных контекстах. Как суды определяют и применяют принцип «загрязнитель платит» или принцип предупреждения? Какие меры принимались судами (например, назначение специальных третейских судей или даже комитетов или трастовых фондов) для

обеспечения того, чтобы фонды, созданные для защиты окружающей среды на самом деле эффективно использовались для этих целей? Есть ли необходимость в том, чтобы законодательство по оценке влияния на окружающую среду действительно требовало, чтобы административные решения отображали тот альтернативный вариант, который наименее вреден для окружающей среды, или же оно должно предусматривать только прозрачный процесс оценки всех видов влияния, оставляя органам, принимающим решения, право не учитывать результаты оценки?

Когда суды проводят оценку на основании «принципа субсидиарности», какой уровень исполнительной власти должен нести ответственность за охрану окружающей среды, как можно обеспечить, чтобы разные органы исполнительной власти прекратили уклоняться от выполнения возложенных на них обязанностей? Как региональным судам, например, Суду Европейских Сообществ, взаимодействовать с национальными судами по вопросу толкования экологического права, которое существует одновременно в местном, национальном, региональном и международном праве?

Помимо этих вопросов, которые являются исключительно правовыми, возникают новые вопросы по экологическому праву, с которыми, если не со всеми из которых, судам еще предстоит столкнуться. Некоторые вопросы возникают сейчас. Суды являются важным элементом сохранения Земли. Например, 9 октября 2003 года Комиссия МСОП по выживанию видов разработала изменения к Красному списку видов, которые находятся под угрозой исчезновения МСОП, сообщая, что, начиная с 2000 г., появился еще 121 вид, который находится под угрозой вымирания. В целом под угрозой вымирания находятся 11 176 животных и растений. Суды являются важным звеном в усилиях общества предотвратить угрозу полного исчезновения, так как суды могут спасти среду их обитания и удержать или предотвратить незаконное уничтожение этих видов или торговлю ими или их частями. Каждый год браконьеры и другие лица убивают лесничих и егерей. Хотя роль судов здесь скорее традиционна в области уголовного права, однако важная.

Перед судами стоят также новые эколого-правовые проблемы. Можно ли выдавать

патенты для генетически модифицированных организмов? Если ими владеют и начинают использовать не по назначению, смешивая с другими живыми организмами, отвечает ли владелец патента за эти последствия? Несут ли ответственность производители опасных химических веществ, которые не используются в таком районе как Арктика, когда эти химические вещества загрязняют огромные пространства и отравляют людей, флору и фауну? Какой должна быть «общая, но дифференцированная ответственность» государств для сохранения природной среды обитания мигрирующих видов; или для уменьшения выбросов парниковых газов, чтобы помочь уменьшить изменение климата, или для применения санкций уголовного права для уменьшения торговли на черном рынке хлоруглеродом, который угрожает озоновому слою стратосферы; или для уменьшения нелегальной торговли видами, которые находятся под угрозой исчезновения? Какие обязанности имеет владелец земли, чтобы сохранить плодородие и продуктивность почвы как места для жизни, а не просто собственной загрязненной земли или пространства для прокладки дорог? В свете Орхусской конвенции по доступу к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды и более ранней Конвенции Эспо по оценке влияния на окружающую среду в трансграничном контексте, в свете национальных законов по «экологической экспертизе» во многих странах этого региона, мы можем узнать об юридически закрепленных обязанностях, которые государство имеет для уменьшения негативного влияния на окружающую среду?

Суды все чаще сталкиваются с такими вопросами. Судьи должны иметь доступ к знаниям о том, как судьи других стран решают такие экологические споры. Это нужно не только потому, что они служат обществу, имея хорошо образованный и способный судебный аппарат. В экологических решениях судьи представляют не только свое государство или регион, когда дело касается окружающей среды. Юрисдикция каждого суда существует в рамках биосферы. Общие природные системы связывают все части Земли. Судьи не могут не принимать во внимание нормы международного экологического права, подвергая опасности различные элементы природных

систем, которые поддерживают жизнь на Земле. Судья местного суда, слушая уголовное дело о браконьерстве на виды, которые находятся под угрозой исчезновения, или дело о незаконной продаже хлоруглерода, служит как своей национальной правовой системе, так и международному правовому порядку в качестве *dedoublement fonctionnel*. На самом деле такой судья выполняет тройную функцию, так как он служит сохранению созданных законов природы.

Общеизвестно, что быстрое появление экологического права в мире всего за одно поколение — 30 лет, начиная с 1972 года, — беспрецедентный в истории права факт. За этот промежуток времени государства провели переговоры и ратифицировали, а сейчас применяют более 300 специальных международных соглашений. Государства приняли большое количество законодательных актов в сфере окружающей среды, включив принцип «загрязнитель платит» и радикально изменив тем самым когда-то традиционную практику в промышленности и использовании земли. Государства приняли новые правовые процедуры, как, например, оценка влияния на окружающую среду. Сейчас в каждом государстве существуют новые министерства и органы по защите окружающей среды. Государственные компании имеют целые подразделения, которые занимаются вопросами соответствия требований по окружающей среде, здоровью и безопасности.

Нет ничего удивительного, что, когда экологическое дело попадает в суд, на судей разных стран мира может оказываться давление. Большинство судей никогда не изучали экологического права во время своей учебы, так как таких курсов еще не существовало. МСОП работает с университетами в развивающихся странах, чтобы разработать и ввести первые курсы по экологическому праву во многих регионах. Суды и судьи только сейчас начинают понимать, насколько важны законы в сфере окружающей среды. Они затрагивают практически все остальные области права, как это продемонстрировано в главах Повестки дня на XXI век, Плана действий, принятом на Саммите Земли 1992 г. в Рио-де-Жанейро.

Быстрый прогресс экологического права был не одинаковым, как с точки зрения географии, так и по сути. Это естественно. Поскольку

принятие законов в сфере окружающей среды проходит похожие стадии во всех правовых системах, можно себе представить, как возникает закон, и, таким образом, какие виды правовых вопросов попадают в суд на каждой стадии его разработки. Было определено пять стадий становления экологического права: (1) период, когда традиционные правила, такие, как гражданское право или деликт, или доктрина доверия общественности Римского права применяются для рассмотрения экологических дел; (2) по мере того, как истощение природных ресурсов становится чрезмерным, принимаются законы по охране природных ресурсов для восстановления и обеспечения продолжительного использования возобновляемых ресурсов; (3) по мере того как сельскохозяйственное, химическое и промышленное загрязнение становится сильным, принимаются законы для уменьшения загрязнения; (4) по мере того как количество законов, договоров и практики в этой сфере возрастает, сложности приводят в замешательство правительства, суды и общественность, принимаются меры для перекодификации и модернизации сферы экологического права, например, многие государства, приняли рамочное законодательство или процедуры, общие для всех секторов, например, правила по оценке влияния на окружающую среду; (5) и наконец, пытаюсь выделить эту область и определить ее принципы, государства дополняют свои конституции, чтобы обеспечить своим гражданам основные экологические права и включить экологические права в разделы о правах человека.

Законы в сфере окружающей среды на каждой из этих стадий сосуществуют вместе во всех странах; некоторые из них сделали попытку произвести рекодификацию, как, например, в Новой Зеландии. Поэтому к судам обращаются, чтобы они решали эколого-правовые проблемы, используя часто новые и несогласованные институты права. Давайте будем откровенны: применять экологическое право трудно и суды сталкиваются с необычными проблемами в этом процессе. МСОП и другие международные организации нуждаются в создании национальной поддержки для усиления судов, если они хотят достичь поставленных задач. Члены Комиссии экологического права задействованы в процессе, направленном на расширение возможностей судов в

Индонезии и других странах. Мы поддержали соответствующие заработные платы для судей и административные службы. Экологическое право не может быть успешным без сильных и квалифицированных судов.

Даже там, где отсутствуют ресурсы, суды, тем не менее, могут и должны применять экологическое право. Многие суды, как, например, Верховный суд Индии, своими решениями показали возможность применения основных принципов в охране окружающей среды. Применяя основные принципы экологической справедливости, любой суд может внести целостность и последовательность в свою практику, несмотря на часто противоречащие нормы права или некоторые недостатки, существующие в юридической системе.

Цель этого Симпозиума заключается в том, чтобы дать возможность судьям поразмышлять над этими проблемами. В будущем МСОП и ЮНЕП надеются организовать дальнейшие возможности для судей обсуждать вместе, обращаться с просьбой проведения изучения, делиться опытом, учиться на практике других судов. Будущие симпозиумы могут быть посвящены конкретным вопросам, которые по определению судов являются первоочередными по их важности. Как МСОП, так и ЮНЕП имели бы огромную пользу, получив ваши рекомендации о том, как суды могут рассматривать экологические дела наилучшим образом и что нам следует делать, чтобы усилить возможности судов в ваших регионах решать экологические вопросы, что является основой для устойчивого развития вашего региона. Ваши советы нам на этом собрании будут важным шагом в определении нашего дальнейшего сотрудничества.

Я беру на себя смелость сказать что этот симпозиум, является успешным просто потому, что он состоялся. Он ясно демонстрирует серьезное обязательство, которое суды взяли на себя в обеспечении экологического права. Симпозиум делает вклад в работу МСОП по созданию форума судей из всех уголков мира. Исключительная роль судов заключается в обеспечении общества справедливости. Суды здесь и во всем мире признают экологическую справедливость как основное измерение своей работы. Я благодарю вас снова за то, что вы уделите ваше время и желаю вам успехов в этих обсуждениях. ■

МСОП — Международный союз охраны природы

Экоправо-Львов

ЮНЕП — Программа ООН по окружающей среде

**Совместно с Судебной администрацией Украины и
Академией судей Украины**

**Первый симпозиум по экологическому праву для судей
Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии**

**РОЛЬ СУДОВ В ПРИМЕНЕНИИ И ИМПЛЕМЕНТАЦИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРАВА:
ОЦЕНКА ПОТРЕБНОСТЕЙ РЕГИОНА**

Дом ученых, Львов, 16-17 мая, 2003 г.

ЛЬВОВСКОЕ ЗАЯВЛЕНИЕ

16–17 мая 2003 г. 15 глав судов и судей Верховных и Конституционных судов из 11 стран Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии встречались с судьями и экспертами из разных стран мира для содействия реализации Йоханнесбургского плана имплементации, принятого на Всемирном саммите по устойчивому развитию в части, касающейся роли судов в достижении устойчивого развития, и для проведения оценки потребностей региона как руководства для будущих национальных программ, связанных с инициативами по расширению возможностей судов.

На Львовском симпозиуме отмечено:

1. Большое количество стран (десять) региона Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии, которые ратифицировали Конвенцию по доступу к информации, участию общественности в принятии решений и доступе к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды (Орхусская конвенция) и роль, которую суды будут играть в будущем для ее эффективной имплементации.
2. Решения по экологическому праву судов региона Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии и других стран, роль судов в эффективной имплементации и применении законов в сфере окружающей среды, и потребности региона Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии в будущем.

3. Множество конституционных и законодательных положений в регионе Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии в сфере окружающей среды, включая касающиеся экологических прав и доступа к правосудию, а также соответствующие международные акты.
4. Результаты Глобального симпозиума судей о роли права и устойчивого развития, организованного ЮНЕП в Йоханнесбурге (Южная Африка) 18-20 августа 2002 г. как параллельное мероприятие к Всемирному саммиту по устойчивому развитию и Решение 22/17 (II) А Руководящего совета ЮНЕП, который призвал Исполнительного директора ЮНЕП к сотрудничеству с МСОП и другими компетентными организациями в имплементации результатов Глобального симпозиума судей относительно расширения возможностей для судей и других заинтересованных лиц в области экологического права в рамках Программы III ЮНЕП, принятой в Монтевидео.
5. «Римское заявление», единогласно принятое на Симпозиуме по экологическому праву для судей 9-10 мая 2003 г. и «Заявление Лондонского моста», единогласно принятое на Симпозиуме по экологическому праву для судей Западной Европы, который проводился в Лондоне, 10-11 октября 2002 года.

Учасники Львовского симпозиума единодушно согласились:

1. Признать важность независимости судов для усиления верховенства права в регионе Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии для эффективной имплементации, развития и применения экологического права и важную роль судебной системы в этом задании.
2. Признать важность наличия эффективных средств для доступа к судам и важную роль инициативы граждан и их организаций в этом процессе.
3. Подтвердить необходимость заимствования опыта у судов и компетентных организаций, включая спонсоров Львовского симпозиума, и сотрудничества с судами региона Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии на всех уровнях для расширения знаний и навыков в области экологического права в контексте устойчивого развития.
4. Призвать МСОП, ЮНЕП и Экоправо-Львов продолжить сотрудничество с судьями из региона Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии с целью облегчить координацию будущей работы с судьями региона для более широких глобальных и общеевропейских инициатив.
5. Содействовать судьям из региона Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии в их активном участии в Портале судебных решений ЮНЕП/МСОП и предложить, чтобы он был доступен и на других языках.
6. Определить необходимость проведения после Львовского симпозиума ряда

мероприятий, направленных на расширение возможностей, которые бы касались некоторых конкретных вопросов, включая:

- ◆ доступ к сравнительным материалам по решениям и практике других судов, в том числе специальных экологических судов, которые были бы доступны на языках региона;
- ◆ тренинг по электронному обмену информацией с помощью использования Портала судебных решений ЮНЕП/МСОП;
- ◆ тренинг для судей по рассмотрению экологических дел, включая использование экологических знаний;
- ◆ возможность граждан и их организаций иметь доступ к правосудию для дальнейшего эффективного осуществления, соблюдения и применения законов в сфере окружающей среды, особенно принимая во внимание Орхусскую конвенцию.

7. Далее определить необходимость финансовой и другой поддержки для:
 - ◆ юристов, оказывающих помощь гражданам и организациям в обращении в суды с целью защиты экологических прав;
 - ◆ просвещения и обучения граждан знаниям об их экологических правах;
 - ◆ перевода на национальные языки международных актов, их публикации и размещения в Интернете.
8. Рассмотреть важность учреждения регионального портала судебных решений для региона Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии для развития результатов Львовского симпозиума, а также определить важность проведения общеевропейских инициатив.
9. Обратится к ЮНЕП, МСОП, Экоправо-Львов и другим организациям за помощью в разработке и реализации мероприятий по расширению возможностей судов региона Центральной и Восточной Европы, Кавказа и Центральной Азии в области экологического права на региональном и национальном уровне, на основе оценки потребностей судов.
10. Обратиться с просьбой к Исполнительному директору ЮНЕП и Генеральному директору МСОП о представлении Львовского заявления на Пятой министерской конференции «Окружающая среда для Европы», которая состоится в Киеве (Украина) 21-23 мая 2003 г.
11. Выразить благодарность Экоправо-Львов за успешную организацию Львовского симпозиума, всем спонсорам, а также Судебной администрации Украины и Академии судей Украины за их сотрудничество и гостеприимство в поддержке этого мероприятия, проведенного на чрезвычайно высоком уровне.

**Львов
17 мая 2003 г.**

**Фотовыкно: Перший симпозиум з екологічного права для суддів верховних та конституційних судів Центральної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії
Львів, Будинок вчених,
16-17 травня 2003 р.**

фото з архіву БФ "Екоправо-Львів"

*Анатолій Павелко,
Спеціаліст в галузі науково-технічної інформації
БФ "Екоправо-Львів"*

Зелена перлина — Карпати

На 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи", що відбувалася у травні цього року в Києві, було підписано низку міжнародних документів щодо охорони довкілля. Одним з найбільш важливих посеред них стала так звана Карпатська конвенція.

Чому ж приділено стільки уваги саме Карпатам? Що таке Карпати: гірська система, острів мало порушеної природи на індустріальному тлі Європи, "туристичний рай", культурна спільнота людей гір? На це питання нелегко дати однозначну відповідь...

Карпатська гірська система займає площу 209256 квадратних кілометрів. Карпати розташовані на території сімох країн: Румунії (55% площі Карпат), Словаччини (17%), України (11%), Польщі (10%), Угорщини (4%), Чехії (3%) та Австрії (менше 1%). Найвища гора Карпат — Герлаховські Штит (Герлах) з висотою 2665 метрів над рівнем моря.

В Карпатах проживає близько 16 – 18 мільйонів мешканців, проте це — відносно рідконаселена територія Європи, яка об'єднала долі багатьох народів. Карпати стали домівкою для таких етнічних груп, як, наприклад, гуцули, бойки та лемки в Україні, які в умовах відносно культурної ізоляції та тісного спілкування з природним оточенням створили самобутню культуру, традиції, господарство, і, водночас, зберегли багату культурну спадщину, традиції, втрачені народами рівнин.

Карпати є досить багатими на природні ресурси. Тут видобувають нафту і газ, озокерит, буре вугілля, сіль, ртуть, поліметали, каолін, будівельне каміння. Важливу господарську і в першу чергу екологічну роль відіграють "легені Європи" — карпатські ліси, а також річки, струмки, потічки — джерела води, що живить гори і землі на сотні кілометрів довкола.

Карпати — це острів біологічного різноманіття. Гори і долини, ріки і озера, ліси і луки

служать місцем проживання, а, подекуди, й єдиним притулком для багатьох видів тварин і рослин. Саме Карпати є місцем співіснування рослин і тварин півночі та півдня Європи. Білотка альпійська (едельвейс) та ялівець сибірський, сосна кедрова та виноград лісовий, а також величезна кількість інших, не менш цікавих рослин обрали своєю домівкою Карпати. Саме тут збереглася найбільша в Європі (за винятком Росії) популяція бурого ведмедя. Тут можна зустріти вовка і рись, беркута і глухаря, карпатського тритона і форель, а також багатьох інших представників тваринного світу.

Все це Карпати — мозаїка, чарівна у єдності своїх часток, в якій кожен може знайти щось для себе.

фото **Володимира Пасляка**
(Журналістська екологічна громадська організація "WETI")

*Юрій Васидлов,
президент Асоціації «Наш Дом»*

СОХРАНИМ БУРОГО МЕДВЕДЯ УСПЕХ УКРАИНСКОЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ОБЩЕСТВЕННОСТИ

Бурый медведь, самый большой и красивый зверь украинской дикой природы, герой детских сказок и взрослых легенд, прообраз любимых игрушек и геральдический символ силы и отваги — это животное находится под угрозой вымирания. В результате продолжительных и активных действий украинской общественной организации Ассоциация «Наш Дом» удалось добиться успеха: Министерство экологии и природных ресурсов Украины внесло медведя бурого в Красную книгу Украины.

Сокращение ареала

Естественный ареал бурого медведя еще во времена исторического прошлого, в XVII-XVIII веках, практически покрывал всю территорию современной Украины. Животные обитали преимущественно в лесах Карпат, Полесья, Подолья, Волыни. В степной зоне местом обитания медведя были леса, тянущиеся на юг вдоль больших рек. Степной ландшафт также не был ему чужд. Медведи заходили в степь на сотни километров. Былое присутствие бурого медведя в Крыму также имеет подтверждение.

На сегодняшний день ареал медведя в Украине сократился до территории Карпат. Палеонтологические данные подтверждают обитание в Карпатах медведя бурого совместно с пещерным медведем еще в доисторические времена. Одновременно Карпатский ареал медведя является наиболее значительным в Центральной и Восточной Европе.

Снижение численности

Общая численность медведя бурого в Карпатах по данным ВВФ в 1998 году составляла около 7000 особей, из которых около 400 приходилось на Украину. Украинская популяция уже тогда проявляла заметную тенденцию к снижению. Принято иллюстрировать это снижение относительно 70-х годов, когда советское лесное ведомство насчитывало максимальную численность популяции — около 1300 особей. Однако безотносительно прошлых взлетов нынешнее сползание численности

лишает всякого оптимизма: 1999 р. — 340, 2000 р. — 278, 2001 р. — 269, 2002 р. — 274 особей. Снижение численности может стать необратимым, если достигнет критического рубежа — 35 особей. При сохранении существующей тенденции это произойдет в 2012 году. Причинами снижения численности медведя являются браконьерство и вырубку лесов.

Вначале была общественная инициатива

Решение о необходимости внесения медведя бурого в Красную книгу Украины содержалось в резолюции созданной нами региональной конференции «Большие млекопитающие Карпат» (Ивано-Франковск, 8 сентября 2000 года, поддержка «Environmental Partnership», Krakow (www.epce.org.pl)). Осенью 2000 года мы направили в Министерство экологии и природных ресурсов Украины письмо с таким Предложением. 12 апреля 2001 года мы внесли (входящий 60/011) в Министерство экологии и природных ресурсов Украины на имя Национальной Комиссии по вопросам ведения Красной книги Украины уже полное Предложение, в предусмотренном законом комплектности и объеме. Помощь в составлении документов нам была оказана Благотворительным фондом «Экоправо-Львов» (epac@mail.lviv.ua).

В последующие два года мы поддерживали корреспонденцию с правительством, учеными, всеми заинтересованными сторонами. Мы поддерживали дискуссии на тему охраны медведя на многочисленных митингах, инициировали

распространение такой информации в СМИ. Успеху способствовало вовлечение нами карпатских организаций, активных людей в реализацию ряда карпатских программ.

Три карпатские программы

Во-первых, это проведение в Украине в 2002 г. Международного Года Гор (МГГ), которое привело к созданию Общественного Национального Комитета МГГ–2002 во главе с др. Федором Гамором и к осуществлению ряда действий, в том числе направленных на охрану медведя.

Во-вторых, это реализация проекта “Создание поддержки для сохранения медведя бурого в Украинских Карпатах”. Этот проект объединил два общества “Гуцульщина” (в Косове и в Верховине), НПО “Буквица” и вовлеченные ими организации в Путильском районе, Центр молодежных инициатив в Верховине, НПО “Эдельвейс” в Косове, Студенческое Экологическое общество в Ивано-Франковске.

Проект был поддержан WWF Small Grants Fund — The Carpathian Ecoregion Initiative (www.carpathians.org).

фото Лоренс Далі, Женева

В третьих, это вовлечение общественности карпатского региона Украины к участию в принятии грядущих (тогда) решений 5-й Все-европейской конференции министров охраны окружающей среды “Окружающая среда для Европы”. Особое значение для сбережения медведя имела подготовка к принятию Карпатской конвенции, где необходимость сбережения больших хищников была прописана уже в первоначальных проектах. Эти работы проходили в рамках проекта “Киев 2003” (<http://kyiv2003.org>) при поддержке National Lottery Community Fund (UK). В рамках проекта нами создана активно действующая сеть из 11 карпатских НГО.

Медведя спасали всем миром

Это далеко не полное упоминание украинских партнеров в деле спасения медведя. “Эко-клуб” Запорожья, “Печенегі” возглавляют перечень иных украинских неправительственных организаций, содействующих нам. Следовало бы с благодарностью упомянуть вклад украинских ученых: Микола Гунчака (ГНИИ “Гирлис”), Владимира Бондаренко и Павла Хоецкого (Лесотехнический Университет во Львове), Олексія Слободяна (Калушский Гослесхоз). Мы благодарны работникам Министерства экологии и природных ресурсов Украины, понимание и поддержка которых не вызывала сомнений при наших рабочих контактах. Это, прежде всего, Ярослав Мовчан, Владимир Тарасенко и его команда. Мы сожалеем, что Владимир Дзюбенко, также тесно сотрудничающий с нами, не дождался успешного завершения.

Бесценную поддержку делу спасения карпатского медведя оказали большие и малые средства массовой информации: локальные, такие как газеты «Гуцульский край», «Рио», «Західний курьер» и центральные, как телепрограммы «Перехрестя», «Подробности» (www.podrobnosti.com.ua). Большую информационную поддержку мы получили от львовской организации журналистов-экологов «WETI». Неправительственные электронные средства массовой информации — «Зеленое Досье» (www.dossier.kiev.ua), «Натураліст» (proeco.visti.net/naturalist), бюллетени «Эко-клуб» (www.seu.ru/members/ecoclub) и «Дикое поле» (wild_field@bakhmat.org) помещали донесения о положении медвежьих дел.

Понимание и поддержку мы находили и у зарубежных карпатских НГО. В этом ряду на первом месте расположим упомянутую Инициативу Карпатского Экорегиона, Горный Форум

Європи (www.mtnforum.org/europe), две НГО под називом "Волк": в Польше (www.most.org.pl/wolf) и в Словакии (www.wolf.sk). Мы благодарны всем, кто способствовал достижению цели, чьи имена мы не имеем возможности перечислить.

Решение принято

Такая деятельность, постоянное напоминание правительству о необходимости принять решение по нашему предложению, имели успех. Колесо бюрократической машины очень медленно, со скрипом, но двигалось. И, наконец, листок бумаги, содержащий приказ N 82-М, явился миру и огласил наивысшую степень заботы о диком животном, на какую наше государство сегодня способно: медведя бурого велели вписать в охранный список Красной книги Украины.

Краснокнижный статус вселяет надежду, что падение численности медведя удастся остановить.

Министры учатся работать с общественностью

Заканчивая, обращаю внимание на некоторый дискомфорт от чтения этого приказа Министерства. Написано, что он составлен на основании предложения от Зоологической секции Национальной комиссии по вопросам ведения Красной книги Украины. Приказ не упоминает наше Предложение, внесенное нами более двух лет назад.

Оставались без ответа наши постоянные просьбы предоставить нам доступ к процессу принятия решения путем приглашения на соответствующие встречи и предоставления нам новых документов. Остался без ответа и наш очередной (март 2003) запрос министру В. Шевчуку о состоянии дел по внесению медведя бурого в Красную книгу Украины. Уходящий министр допустил не только орхусские оплошности. Он неправильно прочитал Закон Украины «О Красной книге Украины». Этот Закон дает перечень субъектов, имеющих право подавать предложения о внесении видов в Красную книгу. Национальная комиссия по вопросам ведения Красной книги Украины не подает предложения, а подвергает их анализу. Похоже, что министр изловчился, чтобы не назвать Ассоциацию «Наш Дом».

Министры все еще не умеют и боятся работать с НПО, стараются делать вид, что НПО не существуют. Тем не менее достигнутый успех явился очередным подтверждением возможности плодотворного сотрудничества неправительственных и правительственных организаций. Одновременно явился миру прецедент внесения животного в Красную книгу Украины по предложению общественной организации.

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ від 28.05.2003 № 82-М

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДОПОВНЕНЬ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

На пропозицію Зоологічної секції Національної комісії з питань Червоної книги України (протокол від 27 листопада 2001 р.) та відповідно до статті 14 Закону України "Про Червону книгу України", статті 44 Закону України "Про тваринний світ" (2894-14) НАКАЗ У Ю:

1. Занести до Червоної книги України ведмедя бурого (*Ursus arctos*) з наданням виду статусу III категорії (вразливі).

2. Запропонувати Зоологічній секції Національної комісії з питань Червоної книги України підготувати відомості про вид за формою відповідно до чинного законодавства України.

3. Національній комісії з питань Червоної книги України рекомендувати враховувати доповнення при складанні нормативних документів стосовно видів Червоної книги України та при підготовці третього видання Червоної книги України.

4. Управлінню охорони рослинного і тваринного світу (Тарасенко В.О.) даний наказ подати на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установлені чинним законодавством терміни та в десятиденний термін після реєстрації в Мін'юсті України довести його для керівництва в роботі та здійснення контролю Держкомлісгоспу України, Державній екологічній інспекції, Державній службі заповідної справи, Республіканському комітету Автономної Республіки Крим з екології та природних ресурсів, держуправлінням екології та природних ресурсів в областях, містах Києві та Севастополі.

5. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Міністр В.Шевчук

Офіційне джерело опублікування: Офіційний вісник України, 2003, № 24 (27.06.2003) ст. 1167.

Ярина Остапик,
юрист БФ "Екоправо-Львів"

Щодо екологічної експертизи об'єктів та видів діяльності, що становлять підвищену екологічну небезпеку

Чинне екологічне законодавство виділяє в окрему ланку діяльність та об'єкти, які потенційно можуть заподіяти шкоду довкіллю. Такі об'єкти та діяльність визначаються як такі, що становлять підвищену екологічну небезпеку.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554 "Про перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку" такими об'єктами та діяльністю є:

1. Атомна енергетика і атомна промисловість (у тому числі видобування і збагачення руди, виготовлення тепловиділюючих елементів для атомних електростанцій, регенерація відпрацьованого ядерного палива, зберігання чи утилізація радіоактивних відходів).
2. Біохімічне, біотехнічне і фармацевтичне виробництво.
3. Збір, обробка, зберігання, поховання, знешкодження і утилізація всіх видів промислових і побутових відходів.
4. Видобування нафти, нафтохімія і нафтопереробка (включаючи всі види продуктопроводів), автозаправні станції.
5. Добування і переробка природного газу, будівництво газосховищ.
6. Хімічна промисловість (включаючи виробництво засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив), текстильне виробництво (з фарбуванням тканин і обробкою їх іншими хімічними засобами).
7. Металургія (чорна і кольорова).
8. Вугільна, гірничовидобувна промисловість, видобування і переробка торфу, сапропелю.
9. Виробництво, зберігання, утилізація і знищення боєприпасів усіх видів, вибухових речовин і ракетного палива.
10. Виробництво електроенергії і тепла на базі органічного палива.
11. Промисловість будівельних матеріалів (виробництво цементу, асфальтобетону, азбесту, скла).
12. Целюлозно-паперова промисловість.
13. Деревообробна промисловість (хімічна переробка деревини, виробництво деревостружкових і деревоволокнистих плит та інше з використанням синтетичних смол, консервування деревини просочуванням).
14. Машинобудування і металообробка (з литтям із чавуну, сталі, кольорових металів та хімічною обробкою).
15. Будівництво гідроенергетичних та гідротехнічних споруд і меліоративних систем, включаючи хвостосховища та шламонакопичувачі.
16. Будівництво аеропортів, залізничних вузлів і вокзалів, автовокзалів, річкових і морських портів, залізничних і автомобільних магістралей, метрополітенів.
17. Тваринництво (тваринницькі комплекси продуктивністю більш як 5000 голів і птахофабрики).
18. Виробництво харчових продуктів (м'ясокомбінати, молокозаводи, цукрозаводи, спиртзаводи).
19. Обробка продуктів і переробка відходів тваринного походження (переробка шкіри, виготовлення клею і технічного желатину, утильзаводи).
20. Будівництво каналізаційних систем і очисних споруд.
21. Будівництво водозаборів поверхневих і підземних вод для централізованих систем водопостачання населених пунктів, водозабезпечення меліоративних систем, окремих промислових підприємств.
22. Інші окремі об'єкти, будівництво і експлуатація яких можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, які у кожному конкретному випадку визначаються Міністерством екології та природних ресурсів України або його органами на місцях.

З метою запобігання негативному впливу об'єктів та діяльності, що становлять підвищену екологічну небезпеку, документація щодо реалізації таких об'єктів та діяльності підлягає обов'язковій державній екологічній експертизі, як цього вимагає ст.13 Закону України "Про екологічну експертизу".

Щоб дізнатись, яка документація, що стосується діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, повинна передаватись на екологічну експертизу, необхідно звернутись до ст. 14 Закону України "Про екологічну експертизу" та Інструкції про здійснення державної екологічної експертизи, які визначають, що державній екологічній експертизі підлягають:

- інвестиційні проекти;
- техніко-економічні обґрунтування і розрахунки;
- проекти і робочі проекти на будівництво нових та розширення, реконструкцію, технічне переозброєння діючих підприємств;
- документація з перепрофілювання, консервації та ліквідації діючих підприємств, окремих цехів, виробництв та інших промислових і господарських об'єктів, в тому числі військового та оборонного призначення;
- документація з впровадження нової техніки, технологій, матеріалів і речовин;
- проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів;
- інша передпланова, передпроектна та проектно-кошторисна документація.

Державна екологічна експертиза організується і проводиться еколоґо-експертними підрозділами, спеціалізованими установами, організаціями або спеціально створюваними комісіями Міністерства екології та природних ресурсів, його органів на місцях із залученням інших органів державної виконавчої влади.

На сьогодні значна частина документації щодо будівництва об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, проходить державну екологічну експертизу в процесі здійснення комплексної експертизи. Це означає, що екологічна експертиза є складовою комплексної експертизи.

Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи визначає, яка документація щодо будівництва підлягає обов'язковій комплексній експертизі. Згідно п.7 вищезгаданого порядку обов'язковій комплексній експертизі підлягають інвестиційні програми і проекти будівництва*.

Таким чином, якщо документація підлягає одночасно і екологічній (відповідно до ЗУ "Про екологічну експертизу") і комплексній експертизі (відповідно до Порядку затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи), така документація проходить екологічну експертизу в рамках комплексної експертизи.

Відповідальними виконавцями комплексної державної експертизи (згідно з наказом Держбуду України від 4 березня 1999 року № 51) є: Центральна служба Укрінвестекспертизи, служба Укрінвестекспертизи Автономної Республіки Крим, служби Укрінвестекспертизи в областях, місті Севастополі галузеві (міжгалузеві) служби Укрінвестекспертизи

Якщо документація стосовно будівництва об'єктів та діяльності, що становить підвищену екологічну небезпеку, не підлягає комплексній експертизі, вона подається на екологічну експертизу.

НОРМАТИВНІ АКТИ:

1. Закон України "Про екологічну експертизу" від 9 лютого 1995 року № 45/95-ВР

2. Інструкція про здійснення державної екологічної експертизи, затверджена Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 7 червня 1995 р. № 55

3. Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2002 р. № 483

4. Правила організації виконання комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва, затверджений наказом Держбуду України від 4 березня 1999 року № 51

* До проектів будівництва належать передпроектна документація (техніко-економічні обґрунтування і техніко-економічні розрахунки інвестицій, ескізи проекти) і проектно-кошторисна документація (проекти, робочі проекти, робоча документація) для нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будинків, споруд та інших об'єктів, розширення і технічного переоснащення підприємств

Ольга Мель, юрист БФ "Екоправо-Львів"

Правовий режим прибережних захисних смуг

З метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм в межах водоохоронних зон¹ виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги.

Водний кодекс України (ВКУ) дає таке визначення прибережної захисної смуги: "це частина водоохоронної зони відповідної ширини вздовж річки, моря, навколо водойм, на якій встановлено більш суворий режим господарської діяльності, ніж на решті території водоохоронної зони" (ст.4).

Прибережні захисні смуги встановлюються по обидва береги річок та навколо водойм уздовж урізу води (у межений² період) шириною:

- для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менше 3 гектарів — 25 метрів;
- для середніх річок, водосховищ на них, водойм, а також ставків площею понад 3 гектари — 50 метрів;
- для великих річок, водосховищ на них та озер — 100 метрів.

Якщо крутизна схилів перевищує три градуси, мінімальна ширина прибережної захисної смуги подвоюється.

У межах існуючих населених пунктів прибережна захисна смуга встановлюється з урахуванням конкретних умов, що склалися.

Уздовж морів та навколomorських заток і лиманів виділяється прибережна захисна смуга шириною не менше 2-х кілометрів від урізу води.

Прибережні захисні смуги є природоохоронною територією з режимом обмеженої господарської діяльності.

Обмеження господарської діяльності в прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах

У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється:

- розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво;
- зберігання та застосування пестицидів і добрив;
- влаштування літніх таборів для худоби;
- будівництво будь-яких споруд (крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та стоянок автомобілів;
- миття та обслуговування транспортних засобів і техніки;
- влаштування звалищ сміття, гноєсховищ, накопичувачів рідких і твердих відходів виробництва, кладовищ, скотомогильників, полів фільтрації тощо (ст. 89 ВКУ).

Об'єкти, що знаходяться у прибережній захисній смузі, можуть експлуатуватись, якщо при цьому не порушується її режим. Непридатні для експлуатації споруди, а також ті, що не відповідають встановленим режимам господарювання, підлягають винесенню з прибережних захисних смуг.

Обмеження господарської діяльності в прибережних захисних смугах уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах

Прибережна захисна смуга уздовж морів, морських заток і лиманів входить у зону санітарної охорони моря і може використовуватись лише для будівництва санаторіїв та інших лікувально-оздоровчих закладів з обов'язковим централізованим водопостачанням і каналізацією.

У прибережних захисних смугах уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах забороняється:

- застосування стійких та сильнодіючих пестицидів;
- влаштування полігонів побутових та промислових відходів і накопичувачів стічних вод;
- влаштування вигрібів для накопичення господарсько-побутових стічних вод обсягом більше 1 кубічного метра на добу;

¹ Для створення сприятливого режиму водних об'єктів, попередження їх забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколороводних рослин і тварин, а також зменшення коливань стоку вздовж річок, морів та навколо озер, водосховищ та інших водойм встановлюються водоохоронні зони (ст.87 ВКУ). Про правовий режим водоохоронних зон читайте в наступному номері Вісника екологічної адвокатури.

² Межений період (межень) — період річного циклу, протягом якого спостерігається низька водність.

- влаштування полів фільтрації та створення інших споруд для приймання і знезараження рідких відходів (ст. 90 ВКУ).

Контроль за використанням, веденням господарської діяльності у прибережних захисних смугах покладено на органи Державного комітету по водному господарству України. Компетенція Комітету визначається Положенням про Державний комітет України по водному господарству, яке затверджене Указом Президента № 898 від 14.07.00р.

Землі, зайняті прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм відносяться до земель водного фонду.

Порядок користування землями водного фонду визначається Водним кодексом України (глава 18), Земельним кодексом України (глава 12), Порядком користування землями водного фонду (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 травня 1996р.) та іншими нормативними актами.

У постійне користування землі водного фонду надаються водогосподарським спеціалізованим організаціям, іншим підприємствам, установам і організаціям, в яких створено спеціалізовані служби по догляду за водними об'єктами, прибережними захисними смугами, смугами відведення, береговими смугами водних шляхів, гідротехнічними спорудами та підтриманню їх у належному стані. Право постійного користування землями водного фонду посвідчується державним актом.

У тимчасове користування за погодженням з постійними користувачами земельні ділянки прибережних захисних смуг, смуг відведення та берегових смуг водних шляхів можуть надаватися на умовах оренди підприємствам, установам, організаціям, об'єднанням громадян, релігійним організаціям, громадянам України, іноземним юридичним та фізичним особам для сінокошіня, рибогосподарських потреб, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, а також для проведення науково-дослідних робіт. Право тимчасового користування земельними ділянками на землях водного фонду оформляється договором.

Користувачі земель водного фонду зобов'язані суворо дотримуватися встановленого режиму для прибережних захисних смуг та виконувати заходи щодо охорони земель від ерозії, підтоплення, забруднення відходами виробництва, хімічними і радіоактивними речовинами та від інших процесів руйнування. ■

950 тисяч фунтів стерлінгів — за... шум

Подружжя, якому вносили дискомфорт у життя реактивні літаки британських військово-повітряних сил (ВПС) Harrier, пролітаючи над їх будинком, виграло справу про відшкодування збитків на суму 950 тисяч фунтів стерлінгів.

Організатори кампанії проти шуму назвали їх перемогу дуже важливою і заявили, що вона може спонукати до подання аналогічних позовів.

Дарбі та Кетрін Денніс, батьки трьох дітей, подали проти Міністерства оборони позов на суму 10 мільйонів фунтів стерлінгів після того, як протягом багатьох років вони потерпали від шуму в своєму будинку, що належить до історичних пам'яток. Вони заявили у суді, що діяльність бази ВПС "Ватерінг" робить їх життя нестерпним.

Денніси подали позов дуже неохоче, оскільки в середині 80-х років скаржилися на шум, проте безуспішно. Дарбі Деніс проживає в цьому будинку з 1963 року, коли маєток був придбаний його батьком. В той час на авіабазі розміщувались бомбардувальники Victor.

Адвокати позивачів посилались на те, що діяльність ВПС знижує вартість будинку і не дозволяє їх клієнтам використовувати потенціал старовинної будови.

Суддя Баклі вирішив, що життя подружжя у будинку було нестерпним через постійні польоти літаків ВПС.

Після судових слухань подружжя заявило, що вони задоволені судовим рішенням, і особливо словам судді про те, що вони навряд чи зможуть терпіти сусідство з новими літаками, що повинні замінити Harrier у 2012 році і будуть шуміти удвічі голосніше.

Суддя відмовився заборонити Міністерству оборони використовувати базу, заявивши про те, що це суперечить інтересам суспільства. За його словами, він задоволений тим, що було вжито розумних заходів, що зменшують до мінімуму неприємності для місцевих жителів, пов'язані з дією бази. Перенесення бази в інше місце суддя вважає занадто дорогим і недоречним заходом.

Адвокат подружжя Ричард Бакстон назвав рішення суду правовим проривом: "Воно свідчить, що люди не повинні просто миритися з діями уряду".

Міністерство оборони повинно сплатити також судові витрати позивачів, що відображаються, судячи з усього, шестизначною цифрою.

Джон Стюарт, представник групи НАСАН Clear Skies, що бореться з шумом літаків, заявив, що рішення суду відкриває дорогу для інших позовів, а також для позовів щодо цивільних літаків. Він додав: "раніше він не був відкритий для громадян, оскільки шум від літаків не підпадає під дію британських законів, спрямованих на вирішення проблеми шуму".

(За матеріалами "Подробности")

Дослідження ООН вперше підтвердило, що застосування США боєприпасів з осердям зі збідненого урану спричинило забруднення запасів питної води у Боснії і Герцеговині.

За даними оприлюдненої доповіді, що була підготована Програмою ООН з навколишнього середовища за участю представників МАГАТЕ та Всесвітньої організації охорони здоров'я, наслідки застосування таких боєприпасів відчужаються і зараз, через 8 років з моменту їх застосування у 1994-95 роках.

В документі зазначається, що результатом застосування таких боєприпасів стало забруднення питної води в Боснії і Герцеговині, котре

"робить необхідним застосування заходів попередження, зокрема постійного моніторингу рівня забруднення ґрунту та вод".

В ході дослідження виявлено забруднення однієї з водойм і наявність частинок збідненого урану у зваженому стані. Автори документу радять покривати забруднені ділянки асфальтом або ж шаром ґрунту.

У доповіді відзначається, що внаслідок відсутності належного обліку динаміки онкологічних захворювань однозначного висновку про збільшення їх кількості зробити не можна. Автори документу радять провести дослідження усіх випадків захворювань, що могли стати наслідком застосування США збідненого урану.

В засобах масової інформації європейських країн широко висвітлюються роботи берлінського біохіміка професора А. Шота, котрий провів дослідження групи британських військових, що брали участь у першій війні проти Іраку. За даними вченого, у кожного з солдат виявлені значні порушення у структурі хромосом.

Така ж картина спостерігається і серед населення південної частини Іраку, а також Кувейту і Саудівської Аравії, що піддалися впливу радіоактивного пилу у 1991 році. "Більше половини дітей, що народилися після війни, мають вроджені вади" — вказується у дослідженні.

(За матеріалами РІА "Новости")

У Південноафриканській республіці законодавчо заборонено використання тонких пластикових пакетів

Власникам магазинів, що роздають такі пакети, тепер загрожує штраф у розмірі 100 тисяч рандів (близько 13,8 тисяч американських доларів) або 10 років ув'язнення. Відповідно до нових правил, покупці повинні приносити сумки з собою або купувати нові, більш міцні пакети з товстішими стінками, оскільки їх легше переробити.

Згідно з урядовими даними, в країні щороку використовується 8 мільйонів пластикових пакетів. “Ми хочемо, щоб кожен, починаючи з продавця і закінчуючи споживачем, здавав пакети на переробку”, — говорить представник Міністерства охорони довкілля Фінділе Маквакка.

Як відзначає “BBC”, у Південноафриканській республіці два роки тому почався перехід до нового стандарту для пластикових пакетів. Тепер, замість 17 мікронів найменша товщина пластикової сумки повинна складати 30 мікронів. Уряд мав намір заборонити усі пластикові пакети, тонші 80 мікронів, проте ця пропозиція викликала різкий супротив підприємців та профспілок. На думку Конгресу Південноафриканських профспілок, це рішення призведе до скорочення 3800 робочих місць, а виробники пакетів заявили, що виготовляти пакети товстіші 80 мікронів на існуючому обладнанні неможливо.

(За матеріалами “Подробности”)

У Москві з’явилося підприємство з переробки мобільних телефонів

Перша промислова лінія для утилізації мобільних телефонів, які відпрацювали своє, з’явилась у Москві. Як повідомили у Комплексі міського господарства, переробка мобільних телефонів у російській столиці здійснюється з моменту їх появи на російському ринку. Але тільки тепер створена можливість сортування матеріалів, що їх містять мобільні телефони, а також зарядні пристрої до них. Лінія з утилізації мобільних телефонів почала працювати на одному з підприємств МГУП “Промотходь”.

Старі телефони, що поступили від стільникових операторів, спочатку подрібнюють за допомогою спеціальних машин до частинок розміром від 0,5 до 5 мм. Потім подрібнену масу конвеєр переміщує на вібростіл, де відбувається сортування частинок залежно від їх ваги та інших параметрів.

Кожен мобільний телефон розділяють на 10 і більше складових, що відправляються на повторне використання. Серед них — золото і срібло, метали платинової групи і пластмаси, кольорові метали і тощо. Ручна праця при подібних операціях на використовується. Протягом року на завод потрапляє 20 — 30 т старих мобільних телефонів. За проектом підприємство розраховане на переробку 300 т “мобільного сміття” в рік.

(За матеріалами “ЛІГА”)

Горили та шимпанзе за крок до вимирання

Вчені Принстонського університету (США) заявили, що горілам та шимпанзе загрожує вимирання. Це може статись вже найближчим часом, якщо не буде вжито термінових заходів щодо їх охорони.

“Екологи завжди готові кричати, що наближується апокаліпсис, проте не цей раз так воно і є”, — заявив Пітер Уолт, працівник Принстона, один з авторів доповіді про вищих приматів у журналі “Nature”. За словами Уолта, гіркий прогноз зроблений на основі дуже серйозного дослідження. Зокрема, було встановлено, що протягом останніх 10 років чисельність горил і шимпанзе скоротилась на 50%.

До основних причин такого катастрофічного зниження чисельності мавп відносяться вирубування лісів та вірус лихоманки Ебола, що вражає людей і приматів з однаковим успіхом.

За словами Уолта, треба терміново вживати заходів для збереження зникаючих видів мавп. В іншому випадку наші діти житимуть у світі, в якому не залишиться жодної горили чи шимпанзе.

(За матеріалами Membrana)

Підготував А. Павелко

Тетяна Будякова,
юрисконсульт з фінансових та адміністративних питань БФ "Екоправо-Львів"

5-а Всеєвропейська конференція міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи" – джерела інформації в Інтернеті

Проведення 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи" в Києві викликало величезний резонанс в засобах масової інформації та інформаційних джерелах. Протягом усього процесу підготовки та проведення цієї Конференції інформаційний простір України та Європи заповнили новини, повідомлення та матеріали конференції. Для орієнтації у цьому потоці інформації пропонуємо вашій увазі огляд основних та найбільш повних джерел інформації в мережі Інтернет про Конференцію.

ОФІЦІЙНИЙ САЙТ СЕКРЕТАРІАТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ З ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ 5-ї ПАН'ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МІНІСТРІВ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА "ДОВКІЛЛЯ ДЛЯ ЄВРОПИ"

На цьому сайті подається офіційна інформація Секретаріату про хід підготовки до Київської конференції, її щоденні та кінцеві результати, документи, що стосуються програми Конференції, основна інформація про історію процесу "Довкілля для Європи" та питання, яким присвячується Київська конференція, інформацію про паралельні події (робочі семінари, виставки, круглі столи тощо), посилання на основних учасників процесу "Довкілля для Європи", контактна інформація Київського Секретаріату, а також новини щодо підготовки до конференції "Довкілля для Європи".

Зорієнтуватись на сайті щодо його змісту

www.kyiv-2003.info

можна за допомогою Мапи сайту. Інформацію на сайті подано українською, російською та англійською мовами.

САЙТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМІСІЇ ООН

Сайт містить інформацію про зустрічі та засідання робочих груп та спеціальних комісій, міждержавної Робочої групи старших посадових осіб та Виконавчого комітету, про участь представників громадських організацій та діяльність Європейської Економічної Комісії в процесі підготовки до Київської конференції.

На сайті також можна знайти інформацію про попередні міністерські конференції

www.unece.org/env/wgso

процесу "Довкілля для Європи" та документи, прийняті в межах процесу. Інформацію на сайті подано англійською, основні документи також російською та французькою мовами.

mail.menr.gov.ua/publ/bernconven/index.html

СТОРІНКА КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ НА САЙТІ МІНІСТЕРСТВА ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Сторінка спеціально присвячена прийнятій на Київській конференції Рамковій конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. На цьому сайті можна знайти офіційну інформацію про діяльність Мінекоресурсів у процесі розробки Карпатської конвенції, тексти проектів та пропозицій до Конвенції, звіти посадових осіб щодо процесу розробки Конвенції, резолюції науково-експертних семінарів та науково-популярні публікації про біорізноманіття Карпат.

Інформацію на сайті подано українською мовою.

Інформацію про хід підготовки, документи, інформаційні та аналітичні матеріали Київської конференції, а також історію, структуру та основні документи процесу "Довкілля для Європи" можна також знайти на таких сторінках:

www.menr.gov.ua

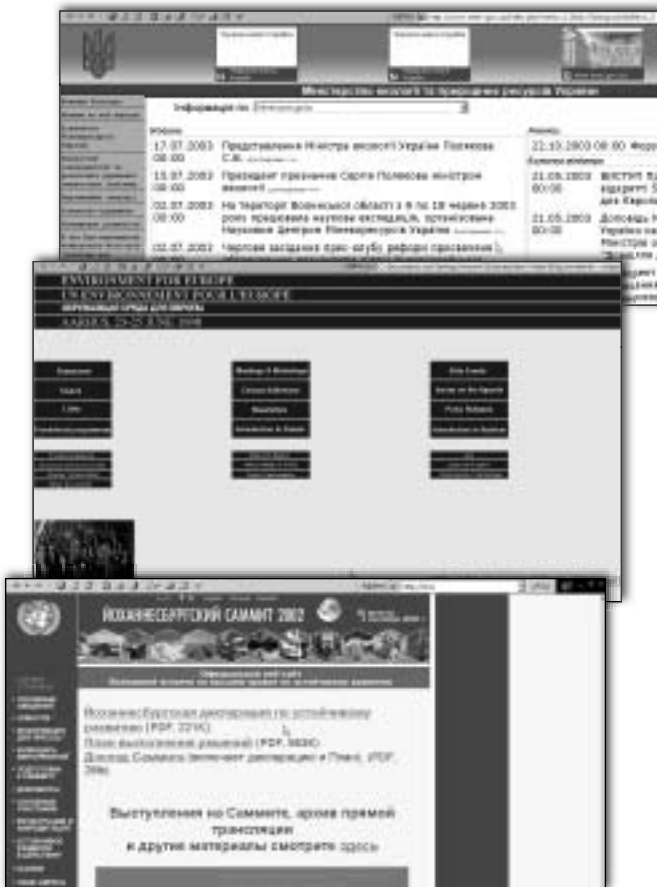
Сторінка сайту Міністерства екології та природних ресурсів України. П'ята Всеєвропейська конференція міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи". Офіційна інформація про процес підготовки до Конференції в Мінекоресурсів та інших органах (українською мовою).

www.mem.dk/aarhus-conference

Домашня сторінка Орхуської конференції (англійською мовою).

wssd.info, www.johannesburgsummit.org

Сторінки Всесвітнього самміту з питань сталого розвитку. Офіційна інформація про важливі засідання протягом підготовчого періоду до Київської конференції, основні документи, опис глобальних і регіональних процесів під егідою Конференції (англійською та російською мовами).

Важливу роль у інформуванні про хід підготовки та проведення Київської конференції, хід усього процесу “Довкілля для Європи”, участь у процесі відіграла громадськість. Інформацію про Київську конференцію Ви знайдете також на таких сайтах громадських організацій:

www.alter-eco.org.ua/kyiv2003/ukr/info.htm

“КІЇВ-2003” — СТОРІНКА СПІЛЬНОГО ПРОЕКТУ ОРГАНІЗАЦІЙ “МАМА-86” (УКРАЇНА), STAKEHOLDER FORUM (ВЕЛИКА БРИТАНІЯ) ТА КОАЛІЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НЕУРЯДОВИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ “АЛЬТЕР-ЕКО”

Крім загальної інформації про Київську конференцію, численних аналітичних матеріалів, статей та публікацій, тут також містяться матеріали Європейського ЕКО Форуму, зокрема “Порядок денний для Києва-2003: погляд Європейського ЕКО Форуму”, інформація про Національний семінар “Світ–Європа–Київ-2003”, Брюссельська декларація, Братиславська Декларація, Зведений звіт со-

ціологічного опитування учасників регіональних семінарів, а також Аналіз оцінки впливу на навколишнє середовище блоку №2 Хмельницької атомної електростанції та експертний висновок щодо якості зазначеної оцінки (ОВНС ХАЕС-2). На сайті розміщено також національні та міжнародні нормативні акти, що стосуються цієї конференції.

На сторінці “Новини” ви зможете ознайомитися із змістом даного сайту та місцем розміщення на ньому інформації. Тут також знаходяться посилання на розміщені на сайті тексти документів, календар подій. Інформацію на сайті подано українською, а деякі документи також російською мовою.

www.unedforum.org/capacity/kyiv2003.htm Інформація про проект “Київ-2003” на сайті неурядової організації STAKEHOLDER FORUM (англійською мовою).

www.eco-forum.org Пан’європейська коаліція екологічних громадських організацій “Європейський ЕКО Форум”. Новини та інформування ЕКО Форуму, інформація про участь НУО у процесі підготовки до конференції, документи конференції (англійською мовою, деякі документи також російською).

www.eco.com.ua/cgi-bin/index.cgi?id=1620 Інтер-Еко — екологічні новини з України та світу (публікації та статті про Київську конференцію українською мовою). ■

Зоряна Козак,
юрист БФ "Екоправо-Львів"

Щодо змін до деяких законодавчих актів України з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова

4 грудня 2002 року в Україні відбулися парламентські слухання "Суспільство, засоби масової інформації, влада: свобода слова і цензура в Україні". У рамках парламентських слухань обговорено проблеми забезпечення основних прав та свобод людини й громадянина на отримання повної неупередженої інформації, необхідної для прийняття усвідомлених рішень, стану, місця і ролі засобів масової інформації в системі соціальних інституцій та у відносинах із інститутами влади й суспільством у цілому, поширення тиску на журналістів під час виконання ними своїх професійних обов'язків тощо.

16 січня 2003 року за результатами проведених парламентських слухань Верховна Рада України прийняла Постанову "Про підсумки парламентських слухань "Суспільство, засоби масової інформації, влада: свобода слова і цензура в Україні", передбачивши ряд заходів, спрямованих на подолання проблем у сфері інформаційних відносин. Зокрема, організувати подання до Верховної Ради України невідкладного проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України, в якому врахувати пропозиції учасників парламентських слухань (п. 6).

3 квітня 2003 року Верховною Радою України прийнято Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова", що набрав чинності з дня його опублікування.* Прийняті зміни і доповнення стосуються: (1) посилення гарантій реалізації права на інформацію, (2) забезпечення свободи думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань в Україні та (3) змін механізму реалізації права на захист честі й гідності. Цим нормативно-правовим актом вперше встановлено законодавче визначення понять "цензура", "оціночні судження", "умисел журналіста та/або службової особи ЗМІ" та вперше на законодавчому рівні використовуються терміни "суспільно значима інформація", "громадський інтерес".

1. Зміни і доповнення щодо посилення гарантій реалізації права на інформацію:

А. Встановлено новий склад правопорушення у сфері інформаційних відносин, за

яке особа притягується до адміністративної відповідальності.

Кодекс України про адміністративні правопорушення доповнено новою статтею 212³, що передбачає відповідальність за неправомірну відмову в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів України "Про інформацію" або "Про звернення громадян". Адміністративна відповідальність встановлена у вигляді штрафу. Розмір штрафу становить від 15 до 25 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (у грошовому еквіваленті це від 255 до 425 грн.). У разі повторного вчинення правопорушення протягом року особою, що вже притягалася до адміністративної відповідальності за ч.1 ст. 212³, розмір штрафу збільшується і становить від 25 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (у грошовому еквіваленті це від 425 грн. до 850 грн.).

Змінами визначено також порядок притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності. Прокурор або уповноважена ним особа з числа працівників прокуратури мають право складати протокол про цей вид адміністративного правопорушення, який надсилається на розгляд суду. Ці справи підвідомчі лише місцевим судам загальної юрисдикції.

Такі зміни є реальним заходом, спрямованим на припинення практики порушення прав громадян, громадських організацій та інших суб'єктів на отримання інформації.

Б. Іншим новим і позитивним кроком у правовому регулюванні забезпечення права на інформацію є можливість поширення інформації з обмеженим доступом без згоди її власника, якщо така інформація є суспільно значимою, тобто якщо вона є предметом громадського інтересу і якщо право громадськості знати цю інформацію переважає право власника на її захист. Аналогічно як і особа звільняється від відповідальності за розголошення інформації з обмеженим доступом, якщо суд встановить, що ця інформація є суспільно значимою.

¹ Офіційні джерела опублікування — "Урядовий кур'єр" №82 — 06.05.2003; Офіційний вісник України №18 — 19, 2003. с. 810. (Опубліковано 23.05.2003р.).

2. Зміни і доповнення щодо забезпечення свободи думки і слова, права на вільне вираження своїх поглядів і переконань в Україні:

А. Встановлена заборона цензури та втручання в професійну діяльність журналістів і засобів масової інформації з боку органів державної влади або органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб. Невиконання вимог закону з цих питань тягне за собою відповідальність відповідно до Кримінального кодексу України.

Б. Передбачена заборона притягувати до юридичної відповідальності за висловлення оціночних суджень. До того ж оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості.

3. Зміни і доповнення щодо механізму реалізації права на захист честі й гідності:

А. Обмежено коло суб'єктів, які мають право вимагати відшкодування моральної (немайнової) шкоди у справах про захист честі, гідності та ділової репутації:

1) органи державної влади і місцевого самоврядування позбавлені цього права. Вони вправі вимагати по суду лише спростування недостовірної інформації;

2) посадова особа органів державної влади і місцевого самоврядування має таке право, але його реалізація допускається за певних умов. А саме:

— моральна шкода відшкодовується лише

за наявності умислу журналіста чи службових осіб засобу масової інформації (умислом журналіста та/або службової особи засобу масової інформації є таке їх/її ставлення до поширення інформації, коли журналіст та/або службова особа засобу масової інформації усвідомлювали недостовірність інформації та передбачали її суспільно небезпечні наслідки);

— суд враховує використання посадовою особою можливостей позасудового, зокрема, досудового, спростування неправдивих відомостей, відстоювання його честі і гідності, ділової репутації та врегулювання спору в цілому. З врахуванням цих обставин суд може відмовити у відшкодуванні моральної шкоди.

Б. Встановлено диференційований розмір державного мита. Розмір державного мита визначається пропорційно до позовних вимог. Із збільшенням розміру позовних вимог збільшується розмір державного мита. Наприклад, якщо ціна позову є до 1700 грн. (що становить 100 неоподаткованих мінімумів громадян), то державне мито справляється у розмірі 17 грн., якщо ж ціна позову — понад 170000 грн., то державне мито становитиме понад 17000 грн.

Такий підхід щодо визначення розміру державного мита дозволить захистити ЗМІ від необґрунтованих позовних вимог і попереджатиме загрозу припинення діяльності ЗМІ через неможливість виконання фінансових санкцій. ■

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова

Верховна Рада України постановляє:

І. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

1) доповнити статтею 212³ такого змісту:

“Стаття 212³.**Порушення права на інформацію**

Неправомірною відмовою в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів Украї-

ни “Про інформацію” або “Про звернення громадян”, —

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення з числа передбачених частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, —

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Посадові особи, на яких поширюється дія Закону України “Про боротьбу з

корупцією”, притягаються до відповідальності за такі діяння відповідно до Закону України “Про боротьбу з корупцією”;

2) статтю 221, частину першу статті 294 після цифр “212²” доповнити цифрами “212³”;

3) частину першу статті 255 доповнити пунктом 11 такого змісту:

“11) прокурор або уповноважена ним особа з числа працівників прокуратури (стаття 212³)”.

2. У Законі України “Про інформацію” (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 48, ст. 650; 2000 р., № 27, ст. 213; 2002 р., № 29, ст. 194):

1) доповнити статтю 30 абзацом такого змісту:

“Інформація з обмеженим доступом може бути поширена без згоди її власника, якщо ця інформація є суспільно значимою, тобто якщо вона є предметом громадського інтересу і якщо право громадськості знати цю інформацію переважає право її власника на її захист”;

2) доповнити статтею 45¹ такого змісту:

“Стаття 45¹.

Заборона цензури та заборона втручання в професійну діяльність журналістів і засобів масової інформації з боку органів державної влади або органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб

Цензура як вимога, спрямована до засобу масової інформації, журналіста, головного редактора, організації, що здійснює випуск засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, розповсюджувача, попередньо узгоджувати інформацію, що поширюється (крім випадків, коли така вимога йде від автора цієї інформації чи іншого суб’єкта авторського права і (або) суміжних прав на неї), та/або як накладення заборони (крім випадків, коли така заборона накладається судом) чи перешкодження в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, заборонена.

Забораються втручання у формах, не передбачених законодавством України або договором, укладеним між засновником (співзасновниками) і редакцією засобу масової інформації, у професійну діяльність журналістів, контроль за змістом інформації, що поширюється, з боку засновників

(співзасновників) засобів масової інформації, органів державної влади або органів місцевого самоврядування, посадових осіб цих органів, зокрема з метою поширення чи непоширення певної інформації, замовчування суспільно значимої інформації, накладення заборони на показ окремих осіб або поширення інформації про них, заборони критикувати органи державної влади чи органи місцевого самоврядування або їх посадових осіб.

Забораються створення будь-яких органів державної влади, установ, введення посад, на які покладаються повноваження щодо здійснення контролю за змістом інформації, що поширюється засобами масової інформації.

Умисне перешкодження законній професійній діяльності журналістів та/або переслідування журналіста за виконання професійних обов’язків, за критику, здійснювані посадовою особою або групою осіб за попередньою змовою, тягне за собою кримінальну відповідальність відповідно до Кримінального кодексу України.

Повноваження органів державної влади з питань діяльності засобів масової інформації визначаються виключно Конституцією та законами України”;

3) у частині другій статті 47:

абзац шостий викласти у такій редакції:

“примусення до поширення або перешкодження поширенню певної інформації, а також цензура”;

після абзацу сьомого доповнити новим абзацом такого змісту:

“безпідставна відмова від поширення певної інформації”.

У зв’язку з цим абзаци восьмий — дванадцятий вважати відповідно абзацами дев’ятим — тринадцятим;

4) доповнити статтею 47¹ такого змісту:

“Стаття 47¹.

Звільнення від відповідальності

Ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за висловлення оціночних суджень.

Оціночними судженнями, за винятком образи чи клевети, є висловлювання, які не містять фактичних даних, зокрема критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, з огляду на характер використання мовних засобів, зокрема вживання гіпербол, алегорій,

сатири. Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості.

Особа звільняється від відповідальності за розголошення інформації з обмеженим доступом, якщо суд встановить, що ця інформація є суспільно значимою.

Додаткові підстави звільнення від відповідальності засобів масової інформації та журналістів визначаються законами "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні", "Про телебачення і радіомовлення", "Про інформаційні агентства" та "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів";

5) статтю 49 викласти у такій редакції:

"Стаття 49. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди

У випадках, коли правопорушенням, вчиненим суб'єктом інформаційної діяльності, завдано матеріальної чи моральної шкоди фізичним або юридичним особам, винні особи відшкодовують її добровільно або на підставі рішення суду.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування як позивачі у справах про захист честі, гідності та ділової репутації вправі вимагати по суду лише спростування недостовірної інформації та не мають права вимагати відшкодування моральної (немайнової) шкоди. Це не позбавляє посадову особу органу державної влади чи органу місцевого самоврядування права на захист честі, гідності та ділової репутації у суді".

3. У статті 17 Закону України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 50, ст. 302; 2002 р., № 2, ст. 5, № 29, ст. 200):

1) частину четверту викласти у такій редакції:

"У разі розгляду судом спору щодо завданої моральної (немайнової) шкоди між журналістом або засобом масової інформації як відповідачем та політичною партією, виборчим блоком, посадовою особою (посадовими особами) як позивачем суд вправі призначити компенсацію моральної (немайнової) шкоди лише за наявності умислу журналіста чи службових осіб засобу масової інформації. Суд враховує наслідки використання позивачем можливостей позасудового, зокрема досудо-

вого, спростування неправдивих відомостей, відстоювання його честі і гідності, ділової репутації та врегулювання спору в цілому. З урахуванням зазначених обставин суд вправі відмовити у відшкодуванні моральної шкоди";

2) доповнити частинами п'ятою та шостою такого змісту:

"Умислом журналіста та/або службової особи засобу масової інформації є таке їх/її ставлення до поширення інформації, коли журналіст та/або службова особа засобу масової інформації усвідомлювали недостовірність інформації та передбачали її суспільно небезпечні наслідки.

Журналіст та/або засіб масової інформації звільняються від відповідальності за поширення інформації, що не відповідає дійсності, якщо суд встановить, що журналіст діяв добросовісно та здійснював її перевірку".

4. Підпункт "ж" пункту 1 статті 3 Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 "Про державне мито" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 13, ст. 113; 1995 р., № 30, ст. 229; 2000 р., № 29, ст. 229) викласти в такій редакції:

"ж) із позовних заяв про розгляд питань захисту честі та гідності:

із позовних заяв немайнового характеру	1 неоподатковуваний мінімум доходів громадян
із позовних заяв про відшкодування моральної (немайнової) шкоди з ціною позову до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	1 відсоток ціни позову, але не менше 1 неоподаткованого мінімуму доходів громадян
із позовних заяв про відшкодування моральної (немайнової) шкоди з ціною позову від 100 до 10000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	5 відсотків ціни позову
із позовних заяв про відшкодування моральної (немайнової) шкоди з ціною позову понад 10000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	10 відсотків ціни позову"

II. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Л. КУЧМА
м. Київ, 3 квітня 2003 року
№ 676-IV

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ,
ЩО ПРИЙНЯТІ ВЕСНОЮ 2003 РОКУ***

Верховна Рада України	
Постанова Верховної Ради від 2003.03.06, № 609-IV	“Про Рекомендації парламентських слухань “Підтоплення земель в Україні: проблема та шляхи подолання”
Закон від 2003.05.15, № 799-IV	“Про ратифікацію Угоди про привілеї та імунітети Комісії із захисту Чорного моря від забруднення”

Кабінет Міністрів України	
Постанова КМ від 2003.03.12, № 327	“Про затвердження Порядку проведення державної перевірки систем фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання та планів взаємодії у разі вчинення актів ядерного тероризму”
Постанова КМ від 2003.03.12, № 331	“Про внесення зміни до переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави”
Постанова КМ від 2003.03.12, № 335	“Про голову комісії з проведення щорічного всеукраїнського конкурсу “Місто найкращого благоустрою”
Постанова КМ від 2003.03.17, № 352	“Про пілотний інноваційний проект “Розроблення і виробництво новітніх автономних інтегрованих систем електропостачання з використанням сонячних енергетичних систем, вітроенергоустановок та енергонакопичувачів”
Постанова КМ від 2003.03.28, № 402	“Про внесення змін у додаток 1 до Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору”
Постанова КМ від 2003.03.31, № 421	“Про затвердження Порядку виконання Плану здійснення заходів на об’єкті “Укриття”
Постанова КМ від 2003.03.31, № 427	“Про застосування коефіцієнта до базового нормативу плати за користування надрами для видобування каменю будівельного”
Постанова КМ від 2003.04.26, № 620	“Про утворення Міжвідомчої комісії із забезпечення виконання в Україні вимог директив Європейського Союзу та гармонізації стандартів і санітарних, екологічних, ветеринарних, фітосанітарних норм з міжнародними і європейськими вимогами на сільськогосподарську сировину та продукцію”
Постанова КМ від 2003.04.26, № 625	“Про затвердження Порядку визначення рівня фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання відповідно до їх категорії”
Постанова КМ від 2003.04.26, № 631	“Про затвердження Методики обчислення розміру збитків від забруднення нафтою”
Розпорядження КМ від 2003.03.17, № 146-р	“Про затвердження техніко-економічних розрахунків завершення будови енергоблока № 2 Хмельницької АЕС”

*Будь-який з цих документів ви можете отримати, звернувшись до нас.

документи, зміни, коментарі, проекти

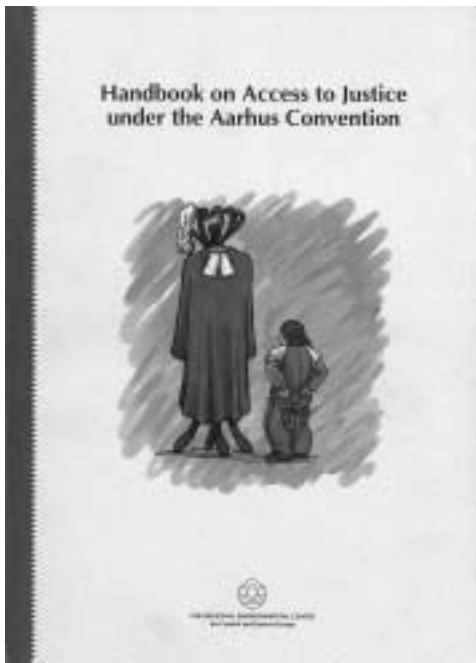
Розпорядження КМ від 2003.03.17, № 147-р	“Про затвердження техніко-економічних розрахунків завершення будови енергоблока № 4 Рівненської АЕС”
Розпорядження КМ від 2003.04.23, № 224-р	“Про схвалення Концепції екологічного оздоровлення басейну р. Сіверський Донець”
Розпорядження КМ від 2003.05.15, № 273-р	“Про підписання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат”

Президент України	
Указ Президента від 2003.03.11, № 207/2003	“Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер України”

Інші органи державної влади України		
Міністерство екології та природних ресурсів	Наказ від 2003.03.20, № 48/м	“Про посилення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон”
Міністерство екології та природних ресурсів	Лист від 2003.05.14, № 4914-к/26-11/115-11	“Про фактичні обсяги розміщених відходів”
Міністерство освіти і науки	Лист від 2003.04.23, № 1/9-199	“Щодо участі молоді у створенні нових лісових насаджень”
Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва і Мінпромполітики	Наказ/Порядок від 2003.03.18, № 29/98	“Про затвердження Порядку контролю за дотриманням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва пестицидів та агрохімікатів, оптової, роздрібно торгівлі пестицидами та агрохімікатами”
Державний комітет ядерного регулювання	Наказ/Умови від 2003.04.04, № 50	“Про затвердження Вимог та умов безпеки (ліцензійних умов) під час провадження діяльності з проектування ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів (НП 306.5.02/2.069-2003)”
Державна податкова адміністрація	Лист від 2003.03.20, № 449/7/11-1317	“Про складання розрахунку збору за забруднення навколишнього природного середовища у 2003 році”
Державна митна служба	Лист від 2003.03.27, № 11/4-30-4630-ЕП	“Щодо наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 20.03.2003 N 48/М “Про посилення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон”
Державна митна служба	Лист від 2003.05.13, № 11/4-10-7255-ЕП	“Про порядок ввезення та митного оформлення технічних засобів застосування пестицидів і агрохімікатів”

Шановні друзі, пропонуємо ознайомитись з окремими виданнями з бібліотеки Екоправо-Львів, що були представлені на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього природного середовища “Довкілля для Європи”. Ряд з цих видань підготовлено з нагоди проведення Конференції.

Handbook on Access to Justice under the Aarhus Convention. The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe. Edited by Stephen Stec. March 2003. Szentendre, Hungary

Посібник з доступу до правосуддя до Орхуської конвенції є результатом спільної діяльності організації Центральної та Східної Європи, що містить описи та коментарі до найбільш відомих, актуальних, показових судових справ в сфері охорони довкілля у державах Центральної та Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії.

Справи у Посібнику подаються в одному форматі по кожній з держав регіону. Крім того, спеціальна таблиця по справах дає інформацію щодо того, якого саме питання в сфері охорони довкілля стосується кожна справа. З діяльності Благодійного фонду “Екоправо-Львів” у Посібнику описано три справи, які стосуються доступу до екологічної інформації.

Крім цього, у посібнику подаються аналітичні матеріали щодо окремих питань з доступу до правосуддя (зокрема, доступ до екологічної інформації, участь громадськості в прийнятті екологічно значимих рішень), виконання судових рішень, фінансові та інші бар’єри у доступі до правосуддя тощо).

Електронний варіант посібника можна знайти за адресою <www.rec.org>.

(Мова англійська, російська)

Карпати — “Зелене серце” Європи: Карпатська конвенція. Український контекст. V Всеєвропейська конференція міністрів навколишнього середовища “Довкілля для Європи”/ Carpathians — “The Green Heart” of Europe: Carpathian Convention. Ukrainian context. 5th Pan-European Ministerial Conference “Environment for Europe”. — К., 2003. — 52 с. Видання ілюстрованого буклету здійснено спеціально до 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього природного середовища “Довкілля для Європи” з метою показати красу та багатство біорізноманіття, історичної та культурної спадщини Карпат, необхідність об’єднання зусиль країн Карпатського регіону для збереження гірської системи, біорізноманіття та забезпечення сталого розвитку Карпат.

У буклеті описано історію підготовки та розроблення Карпатської конвенції, яка покликана активізувати процес збереження та сталого використання “зеленого серця” Європи.

(Мова українська, англійська)

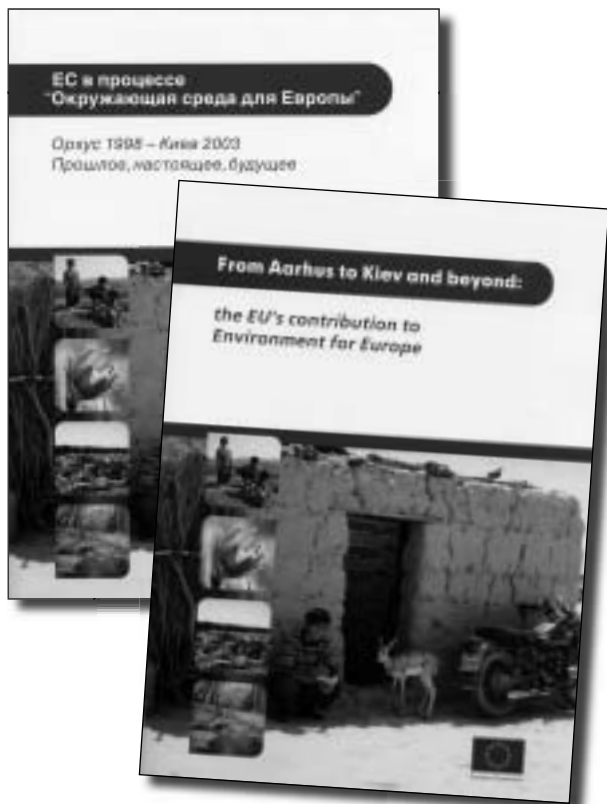

Київ 2003 через Орхус. Досвід цифрового виміру довкілля України у часі та просторі. — К., 2003. — 48 с. // Kiev 2003 through the Aarhus. Experience of a digital measurement of an environment of Ukraine in time and space. 2003

У виданні міститься порівняльний аналіз реалізації положень Орхуської конвенції в Україні у 1998–2003 рр., оцінка екологічної ситуації у регіонах України, особливості стану навколишнього середовища, інформація про ефективність реалізації програм, спрямованих на поліпшення екологічної ситуації, обставини, що перешкоджають реалізації чинного природоохоронного законодавства в Україні, політичні, адміністративні та економічні механізми підвищення екологічної безпеки.

Видання здійснене на замовлення Міністерства екології та природних ресурсів України інформаційно-аналітичною фірмою ЕКСОР.

(Мова українська, англійська)

ЕС в процесі "Окружающая среда для Европы" Орхус 1998 — Киев 2003. Прошлое, настоящее, будущее. — Люксембург, 2003 — 24 с. // From Aarhus to Kiev and beyond: the EU's contribution to Environment for Europe. Luxemburg 2003.

В цій брошурі, виданій з нагоди проведення 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього середовища "Довкілля для Європи" (Київської конференції), подається короткий опис вкладу Європейської Комісії в роботу щодо розширення та покращання всеєвропейського співробітництва в сфері охорони навколишнього середовища та підтримки сталого розвитку в межах процесу "Довкілля для Європи".

В брошурі розглядається також діяльність ЄК щодо співробітництва з окремими регіонами та країнами (в тому числі з Україною), перспективи та пріоритети подальшого розвитку співробітництва після Київської конференції.

(Мова російська, англійська)

Национальный доклад Украины о гармонизации жизнедеятельности общества в окружающей природной среде. — К., 2003 — 132 с. // National report of Ukraine on harmonization of society's life in natural environment. Kyiv 2003. 132 p.

Національна доповідь України видана спеціально до 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього природного середовища "Довкілля для Європи" з використанням матеріалів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Національної академії наук України та Українського Інституту досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України, а також Українського центру менеджменту землі і ресурсів.

Окремі розділи Доповіді висвітлюють проблеми формування національної культурно-екологічної мережі, шлях гармонізації життєдіяльності суспільства і переходу до сталого розвитку, подають інформацію про природно-ресурсний потенціал України, а також про результативність національної екологічної політики за минуле десятиліття.

Додаток до доповіді "Загальна характеристика антропогенного впливу на навколишнє природне середовище України" містить таблиці та схеми з статистичною інформацією про стан довкілля в Україні.

(Мова російська, англійська)

Шановні читачі!

Якщо Ви маєте цікаву інформацію про справи із захисту екологічних прав громадян та охорони довкілля і маєте бажання опублікувати її на сторінках нашого Вісника, редакція обов'язково розгляне Ваші пропозиції.

Листи надсилайте на адресу БФ "Екоправо-Львів" із позначкою "редактору Вісника"

ENVIRONMENTAL ADVOCACY JOURNAL №22, SPRING-2003

QUARTERLY JOURNAL OF "ECOPRAVO - LVIV"

Ecopravo-Lviv is an independent nongovernmental public interest environmental law organization aimed to provide legal services and education in the sphere of environmental protection for citizens and NGOs

I N T H I S I S S U E :

ENVIRONMENT FOR EUROPE

Review of the 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe" p. 5

This material is a brief review of the 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe" which took place in Kyiv on March 21-23, 2003. There is information about results of the Conference and the short descriptions of the official documents, which were signed by ministers during the Conference.

Kravchenko, S Protocol on Strategic Environmental Assessment and Public Participation (Statement on behalf of European ECO Forum to Environment Ministers on the 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe", May 21, 2003, Kyiv) p. 7

In this speech during the Ministerial Conference, Svitlana Kravchenko describes the accomplishments and deficiencies of Protocol on SEA which is a new and important international instrument, a new step forward in the continuing dialog between government and civil society, and a new tool for the public to make strategic decisions more transparent and to prevent or mitigate harm to environment and health. She urges countries of the UNECE region to reform and improve the national legislation and to implement the new SEA Protocol effectively, and also to develop the administrative and regulatory measures for the implementation of this Protocol on the national and local levels.

Bryhadyr, I., Vykhryst, S Protocol on Civil Liability and Compensation for Damage Caused by the Transboundary Effects of Industrial Accidents on Transboundary Waters p. 9

In this article our colleagues from EcoPravo-Kharkiv describe preconditions and the process of preparation of the Protocol on Civil Liability and Compensation for Damage Caused by the Transboundary Effects of Industrial Accidents on Transboundary Waters (Protocol on Civil Liability). This Protocol was signed during the 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe" (May, 2003). The authors also analyze some issues, which are not in the Protocol and the measures which countries should take to implement the Protocol.

Bilobran, O Carpathian road (from the history of the preparation process of the Carpathian Convention) p. 11

In this article Oksana Bilobran, the Kyiv-2003 project coordinator, gives the information about preconditions and brief history of the preparation process of the Carpathian Convention, which was signed during the 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe" on May 2003. Part of the article is a short description of the text of the Convention and the issues, which are covered by the Convention.

INTERNATIONAL ASPECTS OF ENVIRONMENTAL PROTECTION

Vankovych, S Meeting of the World Conservation Union (IUCN) Commission on Environmental Law Steering Committee p. 14

This material with pictures provides a summary of the first in Ukraine meeting of the Steering Committee of the IUCN Commission on Environmental Law (CEL), which took place in Carpathians on May 13-15, 2003. Svitlana Kravchenko, President of Ecopravo-Lviv, Vice Chair of the Commission for East Europe, as well as Vice Chairs for other regions reported about the CEL activities. During the meeting participants unanimously endorsed Ecopravo-Lviv as an IUCN CEL 'centre of excellence' and admitted over 50 new members from more than 15 countries. Many other matters were addressed during the meeting, including the work of CEL specialists groups.

JOHANNESBURG

The first Symposium on Environmental Law for Judges of Central/Eastern Europe, Caucasus and Central Asia "The Role of Judiciary in Enforcement and Implementation of Environmental Law: A Regional Needs Assessment" p. 15

On May 16-17, 2003, for the first time in the region of Central/Eastern Europe, Caucasus and Central Asia, the Symposium on Environmental Law for Judges of this region took place. It was organized by UNEP and IUCN together with Ecopravo-Lviv, State Judicial Administration of Ukraine and Judicial Academy of Ukraine.

ВІСНИК ЕКОЛОГІЧНОЇ АДВОКАТУРИ

ENVIRONMENTAL ADVOCACY JOURNAL №22, SPRING-2003

QUARTERLY JOURNAL OF "ECOPRAVO-LVIV"
IN THIS ISSUE:

This material with pictures gives the description of the Symposium and the issues raised during it. We attached also the Lviv Statement, which was adopted at the end of Symposium, and was presented during the 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe" in Kyiv.

WORLD THROUGH THE EYES OF ECOPRAVO-LVIV

Pavelko, A

The green pearl: Carpathians p. 26

This article describes the unique nature and the original atmosphere of Carpathian Mountains. The material includes the photos of Carpathian Mountains as well.

EXPERIENCE OF PARTNERS

Wasidlow, J

Success of the Ukrainian environmental community in preservation of brown bears . . . p. 28

In this article our colleague from Ivano-Frankivsk organization "Our Home" tells about success of the Ukrainian environmental organizations in preservation of brown bears, which are under the threat of extinction. Ecopravo-Lviv participated in this process and helped to write the legal documents for the process of preservation. As a result of public activity, the Ministry of the Environment and Natural Resources of Ukraine by its order included the brown bear to the Red Book of Ukraine (the Order of the Ministry is attached).

CONSULTATIONS: ANSWERING YOUR QUESTIONS

Ostapyk, Y

On the environmental expertiza of objects and activities which are of higher environmental danger p. 31

Melen, O

The legal status of riverside protecting zones Informational digest p. 33

INFORMATIONAL DIGEST p. 34

This material is a collection of different actual environmental and legal issues in the world. Readers can find the results of scientific research on these problems and the different points of view on their solution.

ECO-WEB

Budyakova, T

The 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe" — the sources of information in Internet p. 37

This is a description of web pages (official and unofficial) where you can find different information about the 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe".

LEGISLATION

Kozak, Z

About changes to some laws of Ukraine on guaranteeing and unhampered enforcement of the human right to the freedom of speech p. 40

This is an analysis of the recent changes to the legislation of Ukraine concerning the right to the freedom of speech. These changes are connected to the enforcement of the right to information, guaranteeing the freedom of speech and changes to the mechanism of enforcement of the right for protection of the honor and dignity.

Law of Ukraine "On changes to some laws of Ukraine on guaranteeing and unhampered enforcement of the human right to the freedom of speech" p. 41

List of legislation in the area of environmental protection, which was adopted during spring 2003 p. 44

PUBLICATIONS p. 46

In this section we provide a brief description of some publications, which were presented during the 5-th Pan-European Conference of Environmental Ministers "Environment for Europe".

Environmental Advocacy Journal

Address of Ecopravo-Lviv:
2, Krushelnitska Str., Lviv, 79000 Ukraine.
tel.: +380(322) 72 27 46, fax: 97 14 46
e-mail: epac@mail.lviv.ua
<http://www.ecopravo.lviv.ua>

This issue was published with support of Charles Steward Mott Foundation